

Uključenost očeva u odgoj djece u dječjem vrtiću

Krpan, Tihana

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:706636>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-16**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education -
Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

TIHANA KRPAN
DIPLOMSKI RAD

**UKLJUČENOST OČEVA U ODGOJ DJECE U
DJEČJEM VRTIĆU**

Zagreb, listopad, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(ZAGREB)

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Tihana Krpan

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Uključenost očeva u odgoj djece u dječjem vrtiću

MENTOR: prof.dr.sc. Renata Miljević-Ridički

Zagreb, listopad, 2018.

SADRŽAJ:

SAŽETAK.....	4
SUMMARY	5
1. UVOD	6
1.1 Tradicionalan i suvremen kontekst roditeljstva	9
1.2 Kvaliteta odnosa roditelja kao temelj za kvalitetnu obitelj	12
1.3 Otac u djetetovu razvoju	14
1.4 Uključenost oca u dječjem vrtiću „Varaždin“ – objekt „Koprivnička“	18
2. CILJ ISTRAŽIVANJA	23
3. PROBLEMI ISTRAŽIVANJA	24
4. HIPOTEZE	25
5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	26
5.1 Uzorak ispitanika	26
5.2 Instrumenti	26
5.3 Metode prikupljanja i obrade podataka.....	27
6. REZULTATI.....	28
6.1 Deskriptivna statistička analiza	28
6.2 Inferencijalna statistička analiza	38
7. RASPRAVA.....	46
8. ZAKLJUČAK.....	49
9. LITERATURA.....	50
10. PRILOZI.....	53
Izjava o samostalnoj izradi rada	63

SAŽETAK

Promjene u suvremenom društvu donose promjene i na području obitelji, ne samo u vidu njenih struktura, nego i u osviještenosti roditelja o njihovoj ulozi i udjelu koji oni imaju za cjelokupni rast i razvoj svog djeteta. Naročito se to odnosi na očeve, kao one koji su u dosadašnjim studijama zauzimali rubno mjesto, a u posljednje vrijeme, sve ih se više promatra kao one koji su za odgoj svog djeteta osjetljivi i sposobni jednako kao i majke te se očeve kroz različite aktivnosti nastoji ohrabriti da osvijeste svoju važnost kao oca i zauzmu aktivniju ulogu u odgoju svog djeteta, kao onaj koji je jednako kompetentan kao i majka.

U istraživanju je sudjelovao 61 otac, a cilj je istraživanja bio istražiti povezanost uključenosti oca u skrb o djetetu i njegovih stavova o očinstvu te može li se navedeno povezati s uključeñošću oca u odgoj u dječjem vrtiću. Na temelju problema, formirano je sedam istraživačkih hipoteza. Hipoteza o povezanosti očevih stavova sa stavovima o očinstvu i uključenosti oca u odgoj djeteta je potvrđena, kao i ona da je odnos s djetetovom majkom ključan za očevu uključenost u odgoj. Pronađena je slaba, pozitivna te nije statistički značajna razlika u korelaciji između stručne spreme očeva i njihove uključenosti u odgoj. Također, ne postoji statistički značajna povezanost između uključenosti očeva u odgoj i karakteristika očeve osobnosti. Najjača je povezanost između privrženost očeva i stavovi prema očinstvu, koja je pozitivna i statistički značajna. Očevi sa manjim prihvaćanjem stavova o očinstvu manje se uključuju u odgoj djece, što povezujemo sa osviještenosti oca o njegovoj ulozi u odgoju djeteta.

Ključne riječi: roditelji, otac, roditeljska uloga, roditeljska kompetentnost, uključenost oca

SUMMARY

Changes that are happening in today's society are leaving their mark in the structure of a family, not only considering their various structures, but also in emphasizing the consciousness of parent's involvement considering their children's growth and development. This especially refers to fathers, who have not been particularly studied in previous researches regarding their involvement in children's care and upbringing. Lately, they are being viewed as responsible and sensible like mothers, so they are being encouraged through different activities to step up and become more active in their children's care and upbringing, since they are as competent as the mother is.

In the research participated 61 fathers. The aim of this research was to examine the connection between fathers' involvement in children's upbringing and his paternal attitudes and can the said be connected with father's involvement in children's upbringing in the kindergarten. Based on the research problems, seven hypotheses were established. Hypothesis regarding father's paternal attitudes related to children's upbringing is confirmed, as is the hypothesis that the relationship with the mother plays the key role in father's involvement in children's upbringing. There has been a feeble, positive and non statistically relevant difference between connection regarding father's educational level and their involvement in children's upbringing. Also, there is no statistically relevant connection between father involvement and their personality characteristics. The strongest is the connection between father's attachment and his paternal attitudes, which is positive and statistically relevant. Fathers who are less aware of their paternal attitudes, less are included in their children's upbringing.

Keywords: parents, father, parental competence, parental role, father involvement

1. UVOD

Obitelj, zajednica koju čini dijete zajedno sa njegovim roditeljima, predmet je mnogobrojnih znanstvenih istraživanja, iz mnogo različitih disciplina. Može se reći kako se obitelj smatra temeljnom jedinicom društva, te se često čuje kako „sve polazi iz obitelji“.

Kako se razvija društvo, razvija se i obitelj, a s njome i raznolikost stupnjeva podrške i razumijevanja društva naspram njihovih potreba i problema. To od roditelja iziskuje umješnost u odgoju djece (Pećnik i Raboteg-Šarić, 2005; Maleš i Kušević, 2011; Jurčević Lozančić i Kunert, 2015) te govori kako šaroliki utjecaji na roditelje ne štede ni obitelj poželjnog ozračja (koju ne određuje njezina struktura, već odnosi), koju Ljubetić (2011) smatra sigurnom lukom njezinih članova. Tako se roditelje danas pritišće odozgo (društvena očekivanja, nepredvidivost svijeta), odozdo (biološke i psihosocijalne karakteristike djeteta) te iznutra (unutarnje karakteristike roditelja kao pojedinca), pri čemu spomenuti utjecaji ne dolaze izolirano, već se međusobno duboko isprepliću (Grolnik i sur. 2008, prema Pećnik i sur., 2013).

Ono što je dodatno opteretilo roditeljsku ulogu jest nova paradigma djeteta i djetinjstva (Jurčević Lozančić, 2016). Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) dijete se gleda kao subjekt vlastitoga razvoja, a njegovo djetinjstvo kao životno razdoblje sukonstruirano kroz odnose s odraslima i drugom djecom. Dijete je prepoznato i na međunarodnoj razini po pitanju prava, što mu je, zahvaljujući Konvenciji o pravima djeteta (2000), donijelo novi status aktivnog građanina društva (Pećnik i Starc, 2010).

Potrebno se osvrnuti i na snažan utjecaj medija koji čine sastavni dio odrastanja većine djece. Prema Shaw i Wood (2009) mediji se koriste takvim metodama prikazivanja sadržaja kojima privlače djecu, što od roditelja iziskuje kreativnost i dobre komunikacijske vještine kako bi dijete odmakli od negativnog utjecaja medija (pretjerano gledanje televizije, ovisnost o video igrama, korištenje interneta bez kontrole odrasle osobe) što im istovremeno otežava da medije iskoriste sa svim prednostima koje oni nude. Ne treba smetnuti s uma činjenicu kako mediji često propagiraju nepouz dane informacije o roditeljstvu, stvarajući iluziju savršenog roditeljstva, koje ne postoji, prema Stričević (2011).

Kombinacija različitih događaja i faktora koji utječu na roditeljstvo, uvjetovali su i pojavu tzv. „helikopter roditeljstva“, roditeljstva u kojem roditelji neprestano bdiju nad djecom i žele pod

kontrolom imati svaki aspekt djetetova života. Osim toga, hiperroditeljstva, oni teže akademskom uspjehu i materijalnom, „opipljivom“ statusu djetetova razvoja, da dijete ima prenatrpan dnevni raspored, didaktiziranu i vođenu igru, a u svemu tome vrlo malo osobne slobode i prostora za igru po vlastitim uvjetima ili pak provođenje vremena na način kako to želi isključivo samo dijete. (Honore, 2009; Jurčević Lozančić, 2016). Djeca koja su odgajana u takvom okruženju nemaju prostora za neuspjehe i pogreške, što otvara vrata negativnom perfekcionizmu i mentalnim bolestima, iz čega možemo zaključiti da ovakva vrsta roditeljstva zasigurno ne znači kompetentno roditeljstvo (Honore, 2009).

Juul i Jensen (2010) navode kako su nekada su vrijednosti i ciljevi odgoja bili jasni, dok danas odgoj podrazumijeva individualizirane pristupe. Zato ne treba čuditi što se među roditeljima javlja unutarnji sukob jer za neke roditelje roditeljstvo predstavlja skup pozitivnih emocija kao što su ispunjenost, sreća, zadovoljstvo, osjećaj uspješnosti, a drugima je ono skup negativnih emocija kao što su kroničan stres, umor, osjećaj tjeskobe, nedoraslosti. (Jurčević Lozančić i Kunert, 2015).

U skladu s time, neosporna je činjenica da se obitelji, kao temeljnoj jedinici društva, mora pridati potrebna pozornost i raditi na njenom opstanku, to jest preživljavanju i stabilnosti u današnjem društvu koje prolazi nepredvidive promjene, pune bolnih rastava braka i raznih oblika fizičkog i psihičkog zlostavljanja. To podrazumijeva rad roditelja na međusobnim odnosima i odnosu roditelja sa djetetom, kako bi se izbjegla bilo kakva vrsta traume za djecu.

Većina istraživanja provedenih kako bi se istražio odnos roditelja i djece, bavila su se majkom kao primarnom u djetetovu odgoju, onom za koju se dijete najprije i najčvršće veže i takvu čvrstu povezanost ne ostvaruje s drugim članovima obitelji ili šire zajednice. No, takvo se viđenje zadnjih godina polako i postupno mijenja, sukladno s promjenama u teoriji i znanstvenoj potkrijepljenosti iste te se otac kao ravnopravan majci uključuje u odgoj. Iako manjeg broja, postoje istraživanja koja se bave istraživanjem stavova očeva o važnosti njihove uloge u odgoju djece, koji pritom oblikuju njihovu uključenost u različite roditeljske aktivnosti. Stavovi očeva o važnosti njihove očinske uloge mogu uvelike oblikovati njihovu buduću uključenost u roditeljstvo. Tako je pokazano je da očevi koji svoju ulogu u odgoju djece smatraju važnom, spremniji su preuzeti svoju ulogu roditelja i kvalitetnije brinuti o djetetu. Međutim, tu se kao problem javljaju stavovi majke o očevoj uključenosti u roditeljstvo zbog čega se oni odlučuju isključiti iz brige o djetetu, jer osjećaju i vide da im

majke nevoljko prepuštaju dijete na brigu i nisu sklone tražiti njihovu pomoć (Wong, Mangelsdorf, Brown, Neff, Schoppe-Sullivan, 2009; Brajša, 1995).

1.1 Tradicionalan i suvremen kontekst roditeljstva

Roditeljstvo je pojam kojeg, prema Ljubetić (2012), možemo promatrati kroz tri sastavnice koje čine uloga, proces i odnos kojemu je cilj osiguravanje najboljeg mogućeg rasta i razvoja djeteta. Danas je to interdisciplinarni pojam, predmet interesa brojnih znanosti, što navodi na važnost njegova proučavanja danas i u budućnosti.

Suvremen život kakav nam je danas poznat, praćen promjenama na političkom, ekonomskom, profesionalnom, društvenom i demografskom planu, dovodi i do promjena u doživljaju roditeljstva. Naime, javlja se potreba za osvježavanjem roditeljskih kompetencija i rad na usavršavanju istih. Pritom se pod pojmom kompetencija, prema Europskom referentnom okviru ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje (Europska komisija, 2007) misli na skup znanja, vještina i sposobnosti važnih za uspješno djelovanje u određenom kontekstu, što je u ovom slučaju, roditeljstvo. Ljubetić (2011) također piše kako je roditeljstvo neodvojivo od povijesnog konteksta i okoline u kojem se ono događa.

Ako pogledamo u prošlost, uvidjet ćemo da su razlike goleme. Tako se u doba antike i srednjeg vijeka odobravao infanticid i segregacija djece, te je njihovo fizičko kažnjavanje i seksualno zlostavljanje bilo društveno prihvatljivo. Tek se s pojavom renesanse mijenja percepcija o skrbi za dijete, smatra se da su interakcije s okolinom važne za djetetovo učenje i stjecanje iskustva, o čemu je govorio Jean Jacques Rousseau, što možemo povezati i sa suvremenijim spoznajama o učenju djeteta i kompetentnog roditeljstva (Jurčević – Lozančić, 2016).

Nadalje, tradicionalni kontekst roditeljstva podrazumijevao je dogovorene brakove, pri čemu žene nisu imale pravo glasa (Lacković – Grgin, 2015). Prevladavalo je opće uvjerenje da je patrijarhalni model odnosa najbolji za cjelokupno društvo u cjelini, te da je ženina jedina uloga odgojiti djecu, dok je otac glava kuće i hranitelj obitelji. Žene nisu imale podršku kako bi se posvetile višem stupnju obrazovanja ili ostvarile karijeru. Osim toga, uspješnost obitelji ogledala se u činjenici imaju li djece ili ne, te način na koji su ona odgajana; dakle djeca su se smatrala nužnošću koja se trebala ostvariti kako bi se bilo uspješan član društva.

Suvremena slika obitelji potpuno je drugačija. Obilježava je pluralizam obiteljskih struktura, pa tako postoje kalendarske, višegeneracijske, istospolne, obitelji koje imaju samo jednog roditelja i sl. Suvremen način života, ubrzan, stresan, karakteriziran promjenama na

brojnim poljima, pruža promjene i na polju obitelji i roditeljstva. Pisana pravila i smjernice postoje, no ni one nisu dovoljno jasne (Berk, 2007), što roditeljima stvara dodatan pritisak u njihovoj roditeljskoj ulozi.

Suvremena majka je žena koja, jednako kao i mušakarac, ima pravo na potizanje visoke razine obrazovanja, izgrađivanja karijere te odlučivanja hoće li zasnovati obitelj ili ne. Čudina–Obradović i Obradović (2006) pišu kako očevi više nisu jedini izvor financija u obitelji, a s druge strane, sve više očeva etablira se kao roditelj ravnopravan s majkom.

Suvremeno dijete danas se promatra kao akter vlastitog razvoja i djetinjstva, što mu daje mogućnost izrastanja u samostalnu i samosvjesnu osobu, a ne osobu oblikovanu prema željama roditelja (Jurčević–Lozančić i Kunert, 2015). Također, fizičko kažnjavanje djeteta je danas zakonski zabranjeno i kažnjivo, no istraživanja Pećnik i sur. (2013) pokazuju kako dio roditelja takve mjere još i danas koristi, unatoč tome što se promijenio pogled na dijete i djetinjstvo, o čemu piše Bašić (2011). Kao što je već spomenuto, dijete se promatra kao biće koje samo „diktira“ svoj razvoj u suradnji s okolinom, no ovdje je potrebno spomenuti još jednu krajnost koja se pojavljuje, a to je odgoj djece popustljivim stilom, o čemu pišu Shaw i Wood (2009). Takva vrsta odgoja vodi u stvaranje indiferentne i hladne djece s izrazito nezadovoljnim i iscrpljenim roditeljima.

Stoga je postala nužnost obrazovati roditelja o njegovim roditeljskim kompetencijama, čiju smo definiciju već ranije spomenuli. Ljubetić (2012) kompetentnim roditeljem definira onog koji se dobro snalazi u izazovima svoje uloga, a pritom u njoj i uživa. To podrazumijeva i učenje iz situacija u kojima „ne ide sve po planu“ ili se doživljava neuspjeh (Stričević, 2011), kao i osiguravanje poticajnog materijalnog okruženja za kvalitetan odgoj i učenje djeteta (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014).

U vremenu kada kognitivni razvoj preuzima primat nademocionalnim, važno je upozoriti i podsjetiti roditelje kako je odgajanje emocionalno pismenog djeteta njihova dužnost, upravo zato što svjedočimo vremenu kada se iskazivanje emocija smatra slabošću. Brajša – Žganec (2003) piše o važnosti izražavanja emocija, iskazivanja istih na društveno prihvatljiv način te o roditeljima koji u tom području imaju najvažniju ulogu. Istraživanja dovode u korelaciju odgojni stil i emocionalnu inteligenciju djeteta, smatrajući da će dijete u ponašanju primijeniti onaj obrazac ponašanja koji doživi u vlastitoj obitelji. (Brajša–Žganec, Lopizić, Penezić, 2014, prema Herz i Gullone, 1999).

U svezi s time, važno je roditeljima osvijestiti njihove metaemocije, ohrabriti ih na rad na njima ili ih razumjeti u što većoj mjeri, kako bi djeci bili kvalitetan model ponašanja. Interakcija roditelja i djeteta od važnosti je za zonu proksimalnog razvoja djeteta, gdje roditeljski poticaj koristi djetetu da iskoristi sve svoje snage (Miljević-Ridički, 2015), a navedeno korelira s teorijom ekoloških sustava Urije Bronfenbrennera, prema kojem roditelji čine djetetov mikrosustav, sustav koji ima dvosmjerno djelovanje – roditelj utječe na dijete putem svojih odgojnih postupaka, a dijete pak utječe na roditelje svojim postupcima.

1.2 Kvaliteta odnosa roditelja kao temelj za kvalitetnu obitelj

Ako se na trenutak vratimo ka tradicionalnom kontekstu roditeljstva i prisjetimo se kako su nekad brakovi bili stvar dogovora između roditelja ženika i nevjeste i stopa razvoda bila je vrlo niska, a razvod je čak smatran i sramotnim činom, možemo zaključiti kako se vrlo malo pozornosti pridavalo kvaliteti supružničkih odnosa, već je temelj braka bio isključivo rađanje i odgoj djece (Bubalo, 2015). Tome je bilo tako zato što je u tadašnjem društvu manje pozornosti posvećivano istraživanju međusobnih odnosa.

S vremenom, usporedno s mijenjanjem paradigmi o društvu i mijenjanjem društvenih i osobnih vrijednosti, mijenja se i pogled na instituciju braka i odnos među supružnicima. Spomenute su već i različite obiteljske strukture, što poziva na redefiniranje pojma obitelji od strane raznih institucija i pisanih politika, o čemu piše Jakovac-Lozić (2016), kako se oni koji nisu u tradicionalnoj zajednici koja podrazumijeva ženu i muškarca, ne bi osjećali diskriminirano. Prema Daly i sur. (2015) obitelj kroz mrežu različitih strategija i politika dobiva podršku u kreiranju pozitivnog roditeljstva. Tako postoje različiti programi podrške u vidu obrazovanja roditelja koji nastaju kao odgovor na društvene promjene i pravne okvire s pravima i odgovornostima roditelja u središtu (Stričević, 2011).

Pritom bi svaki program podrške, trebao bi polaziti od postojećih iskustava, znanja i vještina roditelja (Stričević, 2011). Uz to se vežu preporuke Vijeća Europe iz 2006. godine o pozitivnom roditeljstvu, a koje ističu kako pružanje podrške roditeljstvu uvijek mora krenuti od snaga, svega onoga što roditelji mogu, a tek onda od slabosti (Stričević, 2011; Pećnik i sur., 2013).

S druge pak strane, Baloban, Šimunović i Nikodem (2008), pišu o vrednotama najvažnijima za uspješnost braka jesu, kao što su vjernost, spremnost na raspravu kad se pojave problemi, djeca i kvalitetan intimni život, dok su s druge strane vrednotama nebitnim za uspješan brak označene slaganje u političkim i vjerskim uvjerenjima i jednako socijalno porijeklo. Komparirajući istraživanje iz 1999. i 2008. godine dolaze do spoznaje da građani Republike Hrvatske i dalje brak i obitelj gledaju kao tradicionalnu zajednicu, sa natruhom promjene do koje dolazi modernizacijom društva i promjenom društvenih i obiteljskih vrednota.

Ostaje nam na promišljanje, koliko su obitelji u Hrvatskoj svjesne vlastitih kvaliteta, prednosti, slabosti i nedostataka? Postavlja se pitanje koliko supružnici rade na održavanju kvalitete međusobnih odnosa, ako uzmemo u obzir da se svaki drugi roditelji danas rastanu zbog nemogućnosti razrješavanja razlika u karakterima (Pećnik, 2013).

1.3 Otac u djetetovu razvoju

Tek se posljednjih godina počela posvećivati pozornost očevima u njihovoj uključenosti u odgoj djece. Dotada se majku smatralo primarnom figurom u odgoju, u skladu s teorijom Johna Bowlbyja, kako je majka primarna za uspostavljanje privrženosti s djetetom, koja je ključ za preživljavanje u društvu. Nerijetko je otac pritom bio i emocionalno zatvorena, hladna, kruta osoba, često i nedostupna te se njegovo očinstvo ogledalo u tome da odgoji djecu da što više sliče njemu, koristeći pritom autoritaran stil roditeljstva. Stoga otac i nije bio predmet prevelikog broja znanstvenih istraživanja.

S promjenom društva i društvenih vrijednosti, mijenja se i slika oca, kao i njegova roditeljska kompetencija. On više nije samo osiguravatelj financijskih dobara u obitelji, onaj koji zahtijeva krute strukture u odgoju, već je ravnopravan majci u odgoju djece. Istraživanja koja se provode, ukazuju i na činjenicu da sami očevi mijenjaju vlastiti doživljaj odgoja djece, no još im uvijek nedostaje podrška u osnaživanju njihove uloge. Prema Čudina-Obradović i Čudina (2006), njihova je percepcija pritom vezana uz njihova vjerovanja, stavove, dob, razinu obrazovanja, odnos sa suprugom, i podršku koju dobivaju u obitelji (prijatelji, kolege s posla, odgojitelji i sl).

Cuidon i Cuidon (2001) navode kako je očeva prisutnost od nemjerljive važnosti za razvoj djeteta, misleći pritom na vrijeme koje otac posveti djetetu, bez ometajućih faktora, jer upravo to vrijeme, ukoliko je kvalitetno provedeno, jača njihovu međusobnu povezanost. Nadalje, ističu kako ono što otac u dijete „uloži“ u vrijeme kada je dijete maleno, vratiti će mu se kasnije tijekom djetetova odrastanja, s čime se slaže i Brajša (1995). Klarin (2006) piše kako odgoj djeteta utječe na njegovo funkcioniranje u društvu, uspostavljanje i održavanje odnosa s drugima, s kojima mogu razviti i dvojni privrženost, prema teoriji Richarda Bowlbyja. Tako je otac danas priznat kao jednak s majkom, što je u skladu s novom paradigmom o djetetu i djetinjstvu (Maleš, 2011).

Inozemna istraživanja također nam mogu poslužiti kao ogledni primjer dobrobiti očeve uključenosti u odgoj djeteta. Tako Su (2011) analizira utjecaj očeva na djecu vrtićke dobi i djecu koja polaze u peti razred osnovne škole. Rezultati pokazuju da, ona djeca koja su u odrastanju i igri imala očevu podršku, percipirala su ga kao pozitivnu roditeljsku figuru, dok su djeca osnovnoškolske dobi s ocem formirala snažan pozitivan odnos.

Planalp (2015) na uzorku od 2900 obitelji kroz vremenski raspon nakon devet mjeseci, dvije godine i četiri godine, utvrđuje kako očevi više sudjeluju u odgoju kada su svjesni svog očinstva, ali i da je za učestalost i kvalitetu njihova bavljenja s djecom važan i odnos s djetetovom majkom. Osim navedenih, bitni su faktori i spol i temperament djeteta, sociodemografski faktori, nivo roditeljske depresije, uključenost majke u odgoj i identifikacija očeva s njihovim očinstvom. Navedeno možemo povezati s promišljanjem Lacković-Grgin (2011) koja piše kako današnji očevi provode s djecom puno vremena, vodeći pritom računa o kvaliteti njihova međusobnog odnosa, da on bude pozitivan, prihvaćajući i pun povjerenja.

Sirali i Özmen (2012) pišu o programu podške očevima u Turskoj, gdje očevi imaju prilike promijeniti pogled na vlastito očinstvo, samog sebe bolje razumjeti i modificirati svoje ponašanje kako bi se aktivnije i kvalitetnije uključili u odgoj svog djeteta. Pritom u programu vide višestruku korist – kako za dijete, tako i za roditelje, u vidu poboljšanja njihovog međusobnog odnosa jer na taj način muškarci uviđaju i cijene uključenost supruge u odgoj i roditeljstvo.

Greenwood (2015) također piše o dvojnoj privrženosti i istražuje ulogu oca u odgoju djeteta. Na uzorku od 177 mlađih odraslih ispituje razliku između majki i očeva u području skrbi za dijete i igre s djecom. Dolazi do rezultata kako su, neovisno o spolu, roditelji više uključeni u skrb o djetetu (ispunjavanje njegovih fizioloških potreba) nego su angažirani u različitim aktivnostima, unatoč činjenici kako su roditelji, a posebno očevi, visoko uključeni u različite aktivnosti s djecom (igre, šetnje, druženje i fizički kontakt - maženje, grljenje).

Što se istraživanja u Republici Hrvatskoj tiče, za potrebe ovog rada izdvajaju se sljedeća istraživanja.

Cvrtnjak i Miljević-Ridički (2015) istraživale su ulogu oca u današnjem društvu, odnosno, kako se i je li se uloga oca promijenila u odnosu na prošla vremena. Tako su na uzorku od 22 djece u jednom vrtiću kroz dva postavljena pitanja i tehniku intervjua analizirale aktivnosti koje s djecom provodi otac, a koje majka. Dobiveni rezultati upućuju na postojanje razlike između aktivnosti koje djeca provode s majkom, a koje s ocem, a koje pak povezuju s teorijom o dvojnoj privrženosti, dakle, očeva prisutnost i angažiranost u odgoju od jednake je važnosti za dijete kao i majčina. Povezuju ulogu današnjeg oca s teorijom Pavla Brajše o „ocu budućnosti“.

Nadalje, Pahić (2015) u svom istraživanju ispituje očevu funkcionalnu, kognitivnu i emocionalnu uključenost u odgoj djeteta te postoji li i kakva je povezanost očeve uključenosti s ponašanjem djeteta i njegovim psihomotornim sposobnostima te agresivnim ponašanjem. Dolazi do spoznaja kako je za funkcionalnu uključenost najzaslužnija očeva intrinzična motivacija, dok su za emocionalnu i kognitivnu uključenost bitni su očevi stavovi prema roditeljskoj ulozi i također njegova intrinzična motivacija. Ove spoznaje korisne su za autora ovog diplomskog rada, o čemu će više riječi biti u istraživačkom dijelu rada. Očevi djece s nižim psihomotornim sposobnostima i onih s manje prosocijalnog ponašanja snažnije doživljavaju dječje emocije. Očeva uključenost nije dovedena u korelaciju s agresivnim ponašanjem djece. (Pahić, 2015).

Već je ranije bilo govora o tradicionalnim brakovima koji su podrazumijevali određen odnos među supružnicima i odnos supružnika prema djeci. Moramo se zapitati kako to da danas takvi odnosi više ne uspijevaju? Odgovor leži u napretku društva, novoj paradigmi supružničkih odnosa i i roditeljskom odnosu prema djetetu. Čudina-Obradović i Obradović (2006) pišu o kvaliteti braka kao parametru kvalitete partnerskih odnosa, koji uključuju prilagodbu, zadovoljstvo i sreću. Pritom, pri mjerenju bračne kvalitete uzimaju u obzir sastavnice kao što su dob, osobnost supružnika, rod, lokus kontrole, religioznost, zdravlje i odnos prije braka. Promatrajući te sastavnice, vidimo poveznicu sa doživljavanjem roditeljskih kompetencija, o čemu piše Ljubetić (2012), Petani (2011) kao i Brajša-Žganec, Lopizić, Penezić (2014), čije istraživanje potvrđuje kako se odnosi koji se stvore trebaju i njegovati. Valja pritom imati na umu komunikaciju ja-porukama, asertivno ponašanje i aktivno slušanje, koji se smatraju sastavnicama kvalitetne komunikacije (Pećnik i Starc, 2010).

Kao važan faktor u promatranju uloge majke u djetetovu odgoju, važno je osvrnuti se i na životno zadovoljstvo majke, o čemu piše Miljević-Ridički (2015). Autorica današnju majku vidi kao ženu koja osim osnivanja vlastite obitelji, teži i ostvarivanju profesionalnih izazova, napredovanju u karijeri i usmjerena je na cjeloživotno učenje kako bi sebi i svojoj obitelji omogućila stabilnost u današnjem svijetu. Da bi u tome bila uspješna, trebala bi biti zadovoljna vlastitim životom, što se ogleda u intelektualnoj uspješnosti, zadovoljstvu ulogom kao roditelja, uspješnom funkcioniranju u emocionalnom i socijalnom kontekstu, materijalnoj stabilnosti i znanjem koje posjeduje (Miljević-Ridički, 2015, prema Penezić, 2001) uz pomoć i podršku ljudi iz svoje okoline – supruga, roditelja i šire zajednice. Možemo zaključiti kako je važnost oca ovdje nemjerljiva – pomažući supruzi da ostvari samu sebe, usporedno podiže i

vlastito zadovoljstvo na višu razinu – sudjeluje u odgoju djeteta obogaćujući tako svoju roditeljsku kompetenciju i održava svoj bračni odnos visokokvalitetnim.

Majčinstvo se, prema Petani (2011) smatra nužnim dijelom ženina identiteta, dok to s očevima nije slučaj. Majke su pritom više posvećene njezi djeteta, dok su očevi više zaduženi za igranje s njim (prema Belsky, 1979; Lamb, 1977). Majke majčinstvo doživljavaju subjektivno, u njega su uronjene, dok se očevi drže po strani i odgoj djece usmjeravan je na osiguravanje materijalnih dobara za dijete.

Brajša (1995) piše o suvremenom roditeljstvu čiji je cilj uključiti dijete u širi ekosustav, zajednicu, društvo i odgojiti ga tako da se prilagodi životu zajednice. Osim toga, komunikaciju smatra važnom sastavnicom u odgoju, pa tako smatra da djeca, uz empatiju, trebaju biti sposobna kvalitetno komunicirati s okolinom. O istom pišu Pećnik i Starc (2010) govoreći o tri vrste dijaloga koji su važni za kvalitetne obiteljske odnose, a to su emocionalni, spoznajni i usmjeravajući dijalog (prema Hundeide, 1996). Te tri vrste dijaloga vode dijete prema ostvarenju sebe kao emocionalnog bića, sposobnog prepoznati i razumjeti vlastite i tuđe emocije, sposobnog vladati sobom u različitim situacijama i pod utjecajem različitih iskustava, usmjerenog ka jačanju svog intelektualnog razvoja.

1.4 Uključenost oca u dječjem vrtiću „Varaždin“ – objekt „Koprivnička“

Vizija objekta „Koprivnička“, u kojem je zaposlen autor diplomskog rada, glasi: „Želimo vrtić u kojem ćemo organizacijom bogatog, poticajnog i estetskog prostorno – materijalnog okruženja i iskrenom, otvorenom i uvažavajućom komunikacijom stvarati ozračje u kojem su svi uključeni sudionici zadovoljni i ispunjeni.“

Svakodnevnim radom, svi zaposlenici objekta, od odgojitelja do tehničkog osoblja, surađuju i zajednički djeluju kako bi ostvarili navedenu viziju. Za potrebe diplomskog rada, osvrnuti ćemo se na dio sa otvorenom i uvažavajućom komunikacijom te uključenost svih sudionika. Iako to u viziji izričito nije navedeno, u sudionike spadaju i roditelji djece kao korisnici usluga odgojno – obrazovne ustanove.

Prilikom svakodnevnih dolazaka i odlazaka djeteta u vrtić, odgojitelji stupaju u kontakt s roditeljima. Najčešće je to razmjena informacija „u hodu“, a tiču se eventualnih stvari na koje odgojitelj treba obratiti pozornost (npr., ukoliko dijete pokazuje znakove bolesti) te svojevrsan presjek prethodnog dana (npr. dijete je posjetilo zubara i želi s ostalima posjetiti svoje dojmove) ili pak roditelj od odgojitelja traži ispunjenje određenog zadatka (primjerice, spakirati staru četkicu da je odnesu doma kako bi donijeli novu ili pak dati pidžamicu kako bi mogli donijeti svježije opranu pidžamu za spavanje i sl.). Osim toga, roditelji često postavljaju pitanja „Kakav je jučer bio, recite mi jel ima nekakvih problema, moramo li doma o nečemu razgovarati?“ ili pak se radi o iznošenju njihovih doživljaja „Znate, jučer je doma bio strašno živahan, nismo mogli s njim na kraj“. Odgojitelji pritom nerijetko na ulazu u sobu dnevnog boravka imaju nekolicinu roditelja, zbog čega imaju dojam da se svakom roditelju nisu posvetili u dovojno kvalitetnoj mjeri.

Kako bi se takvi oblici razgovora rasporedili da se pritom svakom roditelju pruži dovoljna pozornost i mogućnost razgovora o napretku njegovog djeteta u svim aspektima razvoja, na nivou cijelog objekta je organiziran termin za individualne sastanke, dvaput mjesečno, na koje se roditelji tjedan prije trebaju najaviti. Termin je pritom uvijek oglašen na oglasnoj ploči sobe dnevnog boravka. Roditelji na te sastanke dolaze u vrlo rijetkim prilikama, zato što vlada uvriježeno mišljenje da na takve sastanke dolaze samo roditelji problematične djece. Autor ovog rada je u četiri godine radnog staža sudjelovao na desetak takvih sastanaka, od kojih je na samo dva bilo razgovora o pozitivnim osobinama djeteta, njegovim interesima, ponašanju u grupi, načinu rješavanja sukoba, kvaliteti odnosa s

vršnjacima i drugim odraslima. Važno je i napomenuti kako na takve sastanke dolaze većinom majke, iako odgojitelji uvijek naglase da je za kvalitetnu suradnju potrebno i oba roditelja i oba odgojitelja. Unatoč angažmanu cjelokupnog kolektiva objekta, roditelji i dalje rijetko koriste ovaj oblik suradnje, što autoru rada daje na promišljanje kako im približiti taj oblik suradnje.

Drugi oblik suradnje, koji je posjećivan u najvećoj mjeri, jesu roditeljski sastanci grupa. Prema Godišnjem planu i programu odgojno – obrazovne ustanove, roditeljski sastanci održavaju se minimalno tri puta godišnje i karakterizira ih određen dnevni red, u koji može biti uključeno predavanje ili radionica od strane djelatnika stručnog tima kako bi se roditeljima detaljnije izložila aktualna tematika (npr., zdravstvena voditeljica ustanove obavještava roditelje o mogućoj epidemiji uši i podsjeća ih na postupak u slučaju pojave ušiju kod njihove djece). Roditeljske sastanke najčešće pohađaju oba roditelja i zamjetno je kako je roditeljima lakše govoriti o vlastitim problemima i nedoumicama kada nisu sami, već nailaze na podršku drugih ili poistovjećivanje s njima. Stoga je roditeljski sastanak uvijek strukturiran na način da se prvo izloži aktualno (npr. problem pojave griženja kod djece jasličke dobi), a potom se prelazi na točku „razno“ gdje oni slobodno mogu postavljati svoja pitanja i izražavati svoje nedoumice. Tu se primijećuje kako se roditelji znatno oslobađaju i spremniji su govoriti o onome što im je na umu.

Treći oblik suradnje jest „Klub očeva“, vođen od pedagoginje odgojno – obrazovne ustanove i kolege magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, koji su prethodno završili ciklus radionica „Rastimo zajedno“, pokrenutih od strane Centra za podršku roditeljstvu. Ovdje je važno napomenuti kako su dvoje prethodno spomenutih sustručnjaka održavali radionice „Rastimo zajedno“ za svih stotinjak odgojitelja dječjeg vrtića „Varaždin“, a potom su u ciklusima iste radionice održavali za roditelje, unazad nekoliko godina. „Klub očeva“ zapravo je nastavak prethodnih radionica koje su kod roditelja bile rado prihvaćene i pohađane, jer su im osviještavale važnost roditeljske uloge, rad na roditeljskoj kompetenciji i osnaživale ih u njihovoj roditeljskoj ulozi. Ukorak sa znanstvenim istraživanjima o važnosti oca te prateći razinu suradnje s očevima u svih osam objekata dječjeg vrtića „Varaždin“, ukazala se potreba i želja pridavanjem pozornosti očevima, kako bi i oni dobili mogućnost rada na sebi i svojim osobnim i roditeljskim kompetencijama te kako bi više surađivali s odgojiteljima.

Odgojitelji objekta „Koprivnička“, njih 15, svoju suradnju s očevima opisuju kao površniju od one s majkom, navodeći kao razlog činjenicu da je majka jednostavno više zainteresirana po pitanju djetetova boravka u vrtiću, dok je očevo zaduženje da dijete dovede i odvede, a oni se osjećaju nelagodno prenositi informacije ukoliko vide da otac za to nije zainteresiran. Ova činjenica svakako ukazuje na prostor za promjenu načina razmišljanja i ponašanja odgojitelja, da se ohrabre i pokažu roditelju da je kompetentan jednako kao i majka. Kako bi se to ostvarilo, nužno je odgojiteljima približiti najnovije spoznaje o očevu utjecaju na dječji razvoj te stvoriti takvu klimu odnosa u odgojno – obrazovnoj ustanovi, u kojoj će se otac osjećati pozvan i slobodan da izrazi svoje potencijale.

Početkom rujna pedagoške godine 2018./2019. održan je roditeljski sastanak za novoprimljenu djecu u objekt „Koprivnička“, prilikom kojeg je bilo riječi o „Klubu očeva“ i bi li oni voljeli uključiti se u takav oblik suradnje. Postavljeno im je pitanje kako se osjećaju kao očevi, a ovo su neki od odgovora:

- Dobro se osjećam...

... svaki put kada vidim osmijeh i radost na njihovom licu!

... kada dolazim po njega u vrtić i dotrči mi u zagrljaj!

... ujutro kad se probudimo i kada se pomazimo u krevetu!

... kada smo zdravi i puno smo vani!

... kada vidim da je sretan i da se iskreno smije!

... kada mi dijete dođe i smo od sebe kaže „volim te tata“!

... kada se svako jutro zagrlimo!

... kada vozim svoju kćer na biciklu jer tada imamo onaj poseban trenutak!

... kada se igramo!

... kada ih uspavljujem!

... kada ih vidim vesele, kada putujemo i kada se igramo!

- Ne osjećam se dobro...

... kada mi dijete kaže „tužna sam“ i „ne volim te tata“!

... kada je dijete tužno, a ne mogu dokučiti radi čega!

... kada smo bolesni i ne možemo van!

... kada je bolestan, a ja mu ne mogu pomoći!

... kada mu u trenutku kada nešto želi ne mogu to priuštiti/napraviti!

... kada je bolestan i kad ga vozim doktoru!

... kada ih kupam!

... kada se svađaju!

... kada su bolesni i kad doživljavaju neki svoj neuspjeh!

... kada ih moram kazniti (jer su zločesti)!

„Klub očeva“ u trenutku pisanja ovog diplomskog rada još nije krenuo, pa ne postoje podaci o broju uključenih očeva, no prethodne pedagoške godine (2017./2018.) uključenih je očeva bilo sedam. Ciklus se sastojao od četiri radionice na kojima su očevima izložene teorijske spoznaje o važnosti njihove uključenosti u odgoj, a potom povezane s praktičnim savjetima koje bi oni mogli primijeniti kod kuće u odgoju svoje djece. Sadržaj radionica za očeve dobiven je uz dopuštenje sustručnjaka koji vode radionice „Kluba očeva“.

Tako su očevi upoznati sa tri funkcije oca, prema Lambu, a to su uključenost u direktnu interakciju s djetetom, pristupačnost (dostupnost) za emocionalno povezivanje i preuzimanje odgovornosti za brigu o djetetovim potrebama, uključujući tjelesne i zdravstvene potrebe, objašnjen im je pojam privrženosti prema teoriji Johna Bowlbyja i upoznati su s istraživanjima o dobrobiti uključenosti oca u odgoj djeteta. Tijekom radionica, očevima su davani i radni listići sa zadacima kako bi ih se potaklo na promišljanje o vlastitom stilu odgoja kojim se koriste, te da osvijeste svoje prednosti i slabosti. Nakon toga, očeve se kroz niz pitanja vraćalo unatrag u vrijeme kada su i sami bili djeca, da se prisjete odnosa s vlastitim ocem te da pokušaju pronaći poveznicu između stila odgoja kakav je imao njihov otac i imaju

ga oni danas – mogu li sebe pronaći dok se prisjećaju svog oca. Također, približen im je i asertivan način komunikacije kao onaj koji je u interesu djeteta, dakle, komunikacija ja-porukama i uvježbavanje aktivnog slušanja, pojma koji je u komunikaciji s djetetom od izrazite važnosti, jer daje djetetu povratnu informaciju o tome koliko ga sugovornik zaista sluša i je li mu ono što dijete govori, a samim time i dijete kao osoba, zaista bitno.

Povratne informacije od strane očeva uključenih u radionice su izrazito pozitivne, pa tako oni govore kako se osjećaju ugodnije u svojoj koži, samopouzdaniji su i spremniji više se uključiti u odgoj djeteta, naročito nakon što su dobili smjernice kako postupati s djecom u raznim situacijama. To nas dovodi do zaključka kako bi bilo dobro da voditelji radionica svoje znanje i kompetencije u tome području prenesu i drugim kolegama sustručnjacima te ih na taj način potaknu da i oni sami poduzmu veći angažman po pitanju očeve uključenosti u odgoj u dječjem vrtiću.

Osim navedenih oblika suradnje, tu su još i informacije koje roditelji mogu dobiti putem oglasne ploče vrtića, na koje odgojitelji grupa, osim informacija nužnih za odgojno – obrazovni proces ili foto-dokumentacija raznovrsnih dječjih aktivnosti, stavljaju i raznovrsne članke s područja pedagogije, psihologije i drugih znanosti koje roditeljima mogu biti od pomoći u odgoju njihove djece. Prostora za napredak dakako ima.

2. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj je ovoga istraživanja istražiti povezanost uključenosti oca u skrb o djetetu i njegovih stavova o očinstvu te može li se navedeno povezati s uključenošću oca u odgoj u dječjem vrtiću.

3. PROBLEMI ISTRAŽIVANJA

Iz cilja istraživanja proizašli su sljedeći problemi istraživanja:

1. istražiti korelaciju između obrazovanja oca i njegovih stavova o očinstvu
2. istražiti utječe li odnos sa suprugom na uključivanje u skrb o djetetu
3. u kakvoj su korelaciji osobne karakteristike oca (doživljaj sebe kao uspješnog i zadovoljnog pojedinca) sa aktivnostima s djetetom (igranje, šetnje..)
4. istražiti je li privrženost (grljenje, maženje..) u korelaciji sa stavovima o očinstvu

4. HIPOTEZE

Na temelju istraživačkih problema formirano je sljedećih sedam hipoteza:

H1: Očevi s višim stupnjem obrazovanja (VŠS, VSS) više su uključeni u odgoj svog djeteta.

H2: Pozitivni očevi stavovi o očinstvu utječu na uključenost u odgoj djeteta.

H3: Odnos s djetetovom majkom utječe na očevu uključenost u odgoj djeteta.

H4: Postoji povezanost između karakteristika očeve osobnosti i njegove uključenost u odgoj djeteta.

H5: Postoji povezanost između privrženosti očeva i njihove uključenosti u odgoj svog djeteta.

H6: Postoji povezanost između privrženosti očeva i njihovih stavova o očinstvu.

H7: Postoji povezanost između obrazovanja očeva i njihovih stavova o očinstvu.

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

5.1 Uzorak ispitanika

Istraživanjem uključenosti očeva u skrb o djetetu obuhvaćen je 61 ispitanik sa područja grada Varaždina. Bio je korišten manji prigodni uzorak ($N = 61$), a anketa je provedena u rujnu 2018. godine.

5.2 Instrumenti

Upitnik za potrebe ovog istraživanja preuzet je iz doktorske disertacije prof. Tee Pahić, od koje je dobiveno i dopuštenje za korištenje istog. Za potrebe istraživanja, upitnik je modificiran, tj. preuzeti su oni dijelovi upitnika nužni za ovaj rad.

Ispitanici (očevi) su dali podatke u opsežnim upitnicima koji su imali ove skupine podataka:

- 13 općih podataka o ispitanicima (sociodemografski podaci);
- 11 pitanja o ranijem iskustvu, zdravlju, poslu i braku;
- 38 pitanja o uključenosti očeva u skrb o djetetu (odgovori na različitim skalama sa po četiri, pet ili šest stupnjeva slaganja);
- 51 pitanje o stavovima prema očinstvu (odgovori na skali od pet stupnjeva slaganja te na alternativnoj skali sa dva moguća odgovora: točno, netočno).

Pitanja u upitnicima su bila isključivo sa jednim mogućim odgovorom od njih više ponuđenih. Svi upitnici su se popunjavali u papirnom obliku te su podaci sa njih uneseni u excel tablicu. Iz dobivene excel datoteke konvertirani su u SPSS datoteku te su na osnovu SPSS datoteke izvedene sve vrste statističkih analiza (programom SPSS Statistics for Windows, verzija 17.0) dok su grafički prikazi izrađeni pomoću Microsoft Excela 2010.

5.3 Metode prikupljanja i obrade podataka

Podaci su prikupljeni metodom anketiranja kroz popunjavanje upitnika u vremesnom razdoblju od deset dana, u dva varaždinska vrtića. Dio se upitnika ispunjavao u vrtiću u kojem radi autor diplomskog rada, za što je ravnatelj dao dopuštenje nakon uvida u sadržaj upitnika, a za drugi dio koji se ispunjavao u drugom vrtiću, dana je uputnica za istraživanje ovjerena na fakultetu. Očeve se prilikom podjele upitnika upoznalo s ciljem istraživanja, uz napomenu da, ukoliko neka pitanja smatraju preosobnima, slobodni su ne odgovoriti na ista. Troje je očeva pri podjeli izravno odbilo sudjelovati u ispunjavanju, stoga je podijeljeno 67 anketa. Dana im je informacija da će po obrani diplomskoga rada biti upoznati sa rezultatima istraživanja.

Metode statističke analize koje su korištene su:

a) deskriptivne metode (tablični i grafički prikazi, postoci, srednje vrijednosti, mjere disperzije te Spearmanov koeficijent korelacije ranga)

b) inferencijalne metode (Kolmogorov-Smirnovljev test normalnosti distribucije, hi-kvadrat test, Mann-Whitneyev U test, Kruskal-Wallisov H test, t-test razlike aritmetičkih sredina i t-test razlike proporcija za male nezavisne uzorke).

Zaključci u vezi razlika i povezanosti među varijablama donošeni su na uobičajenom nivou signifikantnosti od 0,05 odnosno uz pouzdanost od 95%.

Rezultati analize su izneseni i opisani su kroz deskriptivnu statističku analizu, inferencijalnu statističku analizu i zaključke u vezi hipoteza.

6. REZULTATI

6.1 Deskriptivna statistička analiza

Uzorak ispitanika činio je 61 muškarac, otac jednog ili više djece. Dijete na koje se skrb odnosila nazvano je ciljno dijete, tj. dijete koje je uključeno u istraživanje. U ovoj prvoj skupini podataka (sociodemografski podaci) prvi od njih je dob. Anketirani očevi su u dobi između 28 i 66 godina, sa prosjekom od $37,1 \pm 6,22$ godine i medijanom od 36 godina. Za potrebe inferencijalne statističke analize dob očeva je na osnovu kvartila podijeljena u tri grupe:

mlađi očevi (28-32 godine)	13	21%
očevi srednje dobi (33-39 godina)	33	54%
stariji očevi (40-66 godina)	15	25%

Od ukupno 61 anketiranog ispitanika, bilo ih je vjenčanih 50 odnosno 82%.

U sljedećoj tablici prikazan je broj djece u kućanstvima anketiranih očeva.

Tablica 2: Anketirani očevi prema broju djece (n = 61)

Broj djece	Broj kućan.
1	23
2	28
3	8
4	1
5	1
Svega	61

Ciljno dijete je najčešće prvo dijete (kod 38 očeva), kao drugo dijete je ono kod 16 očeva, a kao treće dijete kod pet očeva. Po jedno ciljno dijete je bilo četvrto odnosno peto dijete.

Od 61 ciljnog djeteta za njih 56 su očevi izjavili da su zdrava (92%), dok ih četvoro boluje od

neke kronične bolesti (7%).

Jedno od postavljenih pitanja je da li su anketirani očevi već ranije bili u braku. Pozitivan odgovor je dalo njih četvoro (7%). Iz tog ranijeg braka dvoje očeva ima djece.

U trenutku rođenja prvog djeteta očevi su imali između 18 i 42 godine, prosječno su imali $29,7 \pm 4,8$ godina. Za tih 57 očeva modalna starost u momentu rođenja prvog djeteta je 27 godina, dok je medijan 29 godina.

Veliku skupinu podataka čine podaci o uključenosti očeva u skrb o djetetu, podaci o privrženosti očeva, stavovi o očinstvu, odnosi s djetetovom majkom i karakteristike očeve osobnosti. Dakle, radi se o različitim skupinama podataka koji su različito označeni i za koje su frekvencije dobivene sprovedenom anketom prezentirane u više statističkih tablica kako je to nabrojeno u sljedećoj shemi:

Skupina pitanja	Sadržaj pitanja	Tablica u kojoj su prikazane frekven.	Sumarna skala
C1 – C4	Uključenost očeva u svakodnevne poslove s djetetom	5	E99
D1 – D2	Uključenost očeva u brigu o vrtićkom smještaju i zdravlju	6	
E1 – E9	Uključenost očeva u svakodnevne aktivnosti s djetetom	7	
F1 – F5	Privrženost očeva	8	F99
G1 – G12	Stavovi o očinstvu (razmišlj. i planir. očeva u vezi s djetet.)	9	J99
H1 – H4	Stavovi o očinstvu (osjećaji očeva u vezi s djetetom)	10	
J1 – J15	Stavovi o očinstvu (značaj očeve skrbi u odgoju djece)	12	
K1 – K15	Stavovi o očevoj i majčinoj ulozi	13	L99
L1 – L8	Stavovi o očevoj i majč. ulozi (usklađ. očeva i majki u odgoju djet.)	14	
M1 – M13	Karakteristike očeve osobnosti	15	M99

U nastavku slijede navedene tablice sa apsolutnim frekvencijama.

Tablica 5: Učestalost obavljanja pojedinih aktivnosti od strane anketiranih očeva (n = 61) – pitanja iz skupine C

R b	Aktivnost	0 = nikada	1 = rijetko	2 = nekoliko puta mjesečno	3 = nekoliko puta tjedno	4 = jednom dnevno	5 = više puta dnevno	Ukupno	Obavlja to jer to želi	Obavlja to jer supru- ga nema vremena
1.	Hranjenje (pripr.obroka za dijete koje samostalno jede)	1	3	8	20	15	14	61	55	5
2.	Prematanje (vodi dijete na toalet ako dijete više nema pelene)	6	2	6	9	17	21	61	50	5
3.	Oblačenje	2	3	6	17	19	14	61	48	11
4.	Kupanje	2	10	10	19	15	5	61	44	15

Tablica 6: Učestalost obavljanja pojedinih aktivnosti od strane anketiranih očeva (n = 61) – pitanja iz skupine D

R b	Aktivnost	0 = nikada	1 = rijetko	2 = često	3 = gotovo uvijek	Ukupno	Obavlja to jer to želi	Obavlja to jer supru- ga nema vremena
1.	Odlazak na sastanke u dječji vrtić	13	25	13	10	61	32	16
2.	Odlazak s djetetom k liječniku na pregled	3	14	22	22	61	46	12

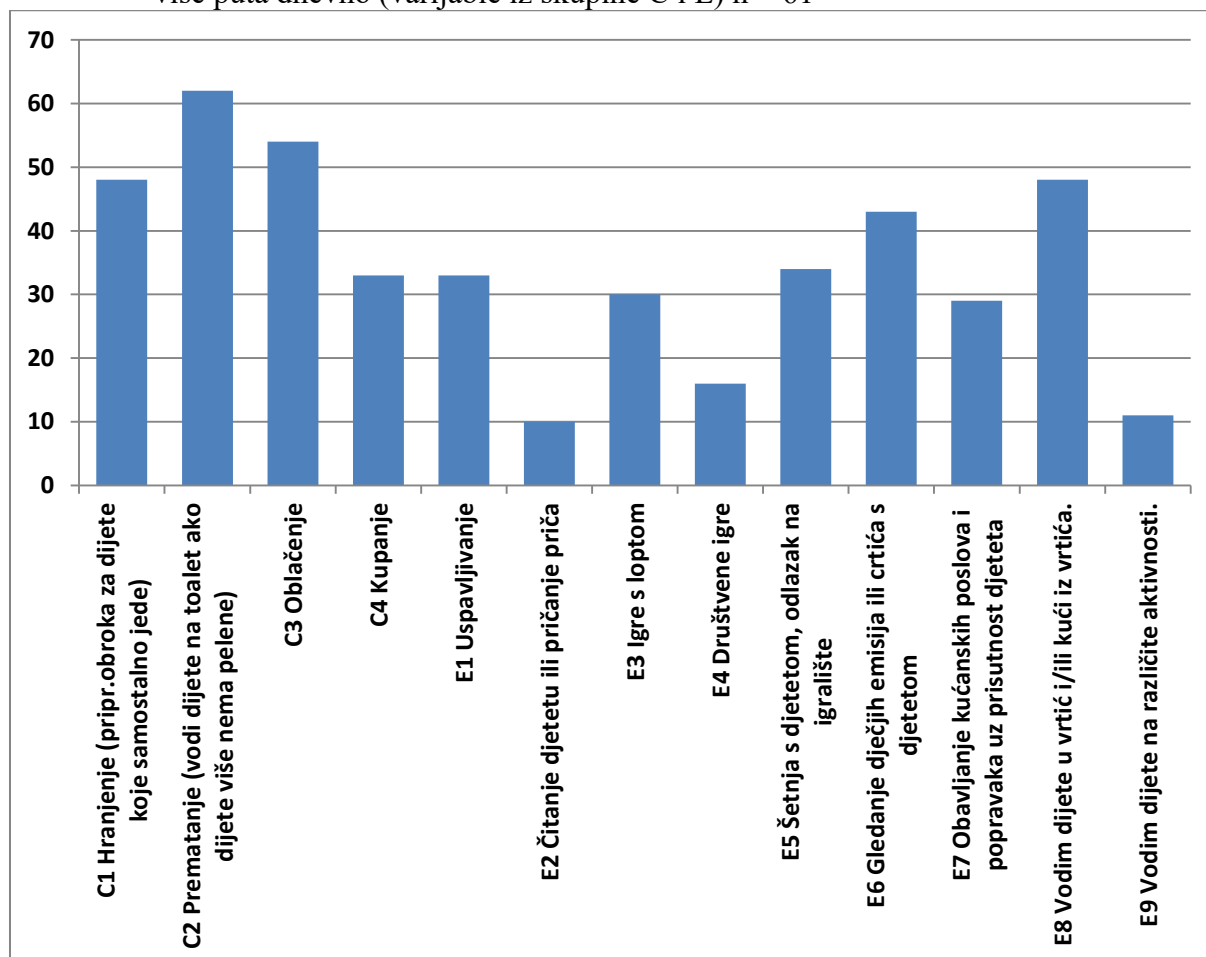
Tablica 7: Učestalost obavljanja pojedinih aktivnosti od strane anketiranih očeva (n = 61) – pitanja iz skupine E

R b	Aktivnost	0 = nikada	1 = rijetko	2 = nekoliko puta mjesečno	3 = nekoliko puta tjedno	4 = gotovo svaki dan	Ukupno	Obavlja to jer to želi	Obavlja to jer supru- ga nema vremena
1.	Uspavljivanje	7	10	8	16	20	61	43	11
2.	Čitanje djetetu ili pričanje priča	1	18	10	26	6	61	48	12
3.	Igre s loptom	2	7	15	19	18	61	51	8
4.	Društvene igre	3	8	17	23	10	61	52	6

5.	Šetnja s djetetom, odlazak na igralište	1	3	15	21	21	61	56	4
6.	Gledanje dječjih emisija ili crtića s djetetom	2	5	9	19	26	61	53	6
7.	Obavljanje kućanskih poslova i popravaka uz prisutnost djeteta	3	6	12	23	17	61	50	8
8.	Vodim dijete u vrtić i/ili kući iz vrtića.	3	7	7	15	29	61	46	12
9.	Vodim dijete na različite aktivnosti.	2	14	14	24	7	61	51	8

Većina očeva dosta je često uključena u svakodnevne aktivnosti s djetetom budući da ih najčešće obavljaju nekoliko puta tjedno ili gotovo svaki dan (tablica 7). Na grafikonu 1 prikazan je postotak očeva koji su određene aktivnosti (iz skupine C i E) obavljali jednom ili više puta dnevno.

Grafikon 1: Postotak aktivnosti u vezi djeteta koje su anketirani očevo obavljali jednom ili više puta dnevno (varijable iz skupine C i E) n = 61

Tablica 8: Učestalost obavljanja pojedinih aktivnosti od strane anketiranih očeva (n = 61) – pitanja iz skupine F

R b	Aktivnost	0 = nikada	1 = rijetko	2 = nekoliko puta mesečno	3 = nekoliko puta tjedno	4 = jednom dnevno	5 = više puta dnevno	Ukupno
1.	Grljenje	-	2	2	2	18	37	61
2.	Ljubljenje	1	4	1	5	20	30	61
3.	Maženje	1	2	3	7	23	25	61
4.	Šakljanje	2	3	5	13	16	22	61
5.	Smijanje	-	1	2	4	14	40	61

Privrženost očeva je velika budući da većina njih ispoljavaju svoju privrženost djetetu više puta dnevno (tablica 8).

Tablica 9: Učestalost obavljanja pojedinih aktivnosti od strane anketiranih očeva (n = 61) – pitanja iz skupine G

R b	Aktivnost	0 = nikada	1 = rijetko	2 = često	3 = gotovo uvijek	Ukupno
1.	Razmišljam o svom djetetu kad radim neki posao.	1	8	39	13	61
2.	Kad se moje dijete razboli, razmišljam da ostanem kod kuće s njim.	5	8	23	25	61
3.	Planiram vrijeme koje ću provesti sa svojim djetetom.	2	5	34	20	61
4.	Planiram obiteljske izlete.	4	15	25	17	61
5.	Imam planove za školovanje svog djeteta.	8	14	22	17	61
6.	Planiram izdatke za buduće školovanje svog djeteta.	6	13	24	18	61
7.	Kad nisam sa svojim djetetom, razmišljam što ćemo raditi kad budemo zajedno	3	10	29	19	61
8.	Molim se za svoje dijete.	22	17	7	15	61
9.	Razmišljam o problemima svog djeteta.	1	10	27	23	61
10	Razmišljam o tome što bih mogao učiniti da mojem djetetu bude bolje.	1	5	19	36	61
11	Preispitujem sebe u vezi svojih postupaka prema svom djetetu.	2	10	21	28	61
12	Preispitujem odluke koje sam donio u vezi svog djeteta.	4	12	22	23	61

Često ili gotovo uvijek većina očeva razmišlja o svom djetetu ili planira aktivnosti koje se odnose na dijete (tablica 9).

Tablica 10: Učestalost pojedinih osjećaja od strane anketiranih očeva (n = 61) – pitanja iz skupine H

R b	Osjećaj	1 = uopće se ne odnosi na mene	2 = uglavnom se ne odnosi na mene	3 = niti se odnosi, niti se ne odnosi na mene	4 = odnosi se na mene	5 = u potpunosti se odnosi na mene	Ukupno
1.	Kada je moje dijete sretno i ja sam sretan radi njega	-	-	-	10	51	61
2.	Osjećaji mog djeteta jako utječu na mene.	-	1	5	18	37	61
3.	Ne mogu trpjeti da je moje dijete žalosno.	-	1	3	24	33	61
4.	Ako me dijete razljuti ja mu vrlo brzo oprostim.	-	-	8	23	30	61

Većina očeva ima pozitivan odnos i gaji pozitivne osjećaje spram svog djeteta (tablica 10).

Tablica 11: Broj anketiranih očeva prema broju sati provedenih s djecom tijekom radnog tjedna i tijekom vikenda (n = 61)

Broj sati	Broj očeva	
	tijekom tjedna (dnevno)	tijekom vikenda (sub.i n.)
1	9	-
2	8	3
3	19	3
4	4	3
5	10	5
6	3	4
8	1	4
9	4	-
10	-	9
11	-	1
12	-	7

Broj sati	Broj očeva	
	tijekom tjedna (dnevno)	tijekom vikenda (sub.i n.)
13	-	-
14	1	1
15	1	3
16	-	1
18	-	2
20	-	3
23	1	-
24	-	10
26	-	1
48	-	1
Uk.	61	61

Tablica 12: Učestalost pojedinih stavova anketiranih očeva (n = 61) – pitanja iz skupine J

R b	Tvrdnja (stav)	1 = uopće se slažem	2 = ne slažem se	3 = niti se slažem, niti se ne slažem	4 = slažem se	5 = u potpunosti se slažem	Ukupno
1.	Od suštinske je važnosti za dobrobit djeteta da očevo provode vrijeme u komunikaciji i igranju sa svojom djecom.	2	2	4	10	43	61
2.	Muškarcima je teško izražavati nježnost i nježne osjećaje prema djeci.	14	18	10	13	6	61
3.	Očevo igraju centralnu ulogu u razvoju dječje osobnosti.	1	9	23	18	10	61
4.	Odgovornosti očinstva nikada ne zasjenjuju radosti.	4	4	16	15	22	61
5.	Očevo mogu više uživati u djeci kada su djeca starija i ne zahtijevaju toliko skrbi.	17	13	10	13	8	61
6.	Mala djeca općenito mogu osjetiti raspoloženja i osjećaje odraslih. Na primjer, dijete može reći kada ste ljuti.	1	2	3	19	36	61
7.	Malu djecu pogađaju raspoloženja i osjećaji odraslih. Na primjer, ako ste pored djeteta i ljuti ste, dijete se može osjećati povrijeđenim.	2	3	4	17	35	61
8.	Najvažnija stvar je da muškarac može uložiti vrijeme i energiju u svoju obitelj.	1	1	5	17	37	61
9.	Otac bi trebao biti uključen u skrb o djetetu isto tako jako kao i majka.	1	2	3	18	37	61
10.	Majke su prirodno osjetljiviji skrbnici nego očevo.	3	3	7	17	31	61
11.	Čak i kada je dijete malo važno je da otac predstavlja dobar primjer za svoje dijete.	2	-	-	12	47	61
12.	Važno je da otac izlazi u susret djetetovim psihološkim potrebama isto kao i majka.	2	1	5	11	42	61
13.	Važno je brzo se odazvati malom djetetu svaki put kada plače.	1	12	14	17	17	61
14.	Način na koji se otac ponaša prema svom malom djetetu ima važne cjeloživotne učinke na dijete.	1	3	6	22	29	61
15.	Sve u svemu, očinstvo je visoko nagrađujuće iskustvo.	3	-	2	10	46	61

U tablica12 tvrdnje 2 i 5 nisu formulirane pozitivno pa najveće frekvencije izražavaju manje slaganje očeva s njima. Očevo su pretežno neutralni stav izrazili kod tvrdnje 3, dok su kod većine ostalih tvrdnji iskazali prihvaćanje.

Tablica 13: Učestalost pojedinih stavova anketiranih očeva (n = 61) – pitanja iz skupine K

R b	Tvrdnja (stav)	1 = uopće se ne slažem	2 = ne slažem se	3 = niči se slažem, niči se ne slažem	4 = slažem se	5 = u potpunosti se slažem	Ukupno
1.	Ako se želi biti siguran da će dijete biti pravilno cijepljeno u odgovar. dobi, odgovornost za to treba imati majka, ne otac.	43	8	9	1	-	61
2.	Očevi, a ne majke, morali bi voditi računa o tome s kim izlazi njihov sin ili kćer.	36	8	8	7	2	61
3.	Očevi moraju biti sposobni mijenjati pelene svojim bebama.	4	-	4	14	39	61
4.	Briga o dječjim aktivnostima uglavnom bi trebala biti majčina, a ne očeva.	42	10	6	2	1	61
5.	Majka zna bolje od oca procijeniti koje TV programe smiju gledati njihova mala djeca.	30	9	15	5	2	61
6.	Majke mogu bolje od očeva kupovati djeci odjeću.	11	6	7	18	19	61
7.	Otac i majka trebaju biti jednako odgovorni da vode dijete na redovitu kontrolu kod zubara.	4	3	3	11	40	61
8.	Ako djecu treba kazniti, onda to treba činiti otac.	41	12	5	1	2	61
9.	Očevi znaju bolje od majki pružiti djeci pravilno seksualno obrazovanje.	36	7	15	2	1	61
10.	Ako žele koristiti obiteljski auto, djeca trebaju za dopuštenje pitati oca, a ne majku.	41	7	6	5	2	61
11.	Očevi, a ne majke, trebaju određivati koliki će biti dječji džeparac.	42	5	11	2	1	61
12.	Za razvoj dječjeg morala važno je da otac ima autoritet, a ne majka.	36	9	10	3	3	61
13.	Očevi i majke trebaju imati jednaku odgovornost da se u svoje slobodno vrijeme igraju s djecom.	1	3	3	8	46	61
14.	Očevi nisu sposobni tako dobro kao majke brinuti se o svojoj bolesnoj djeci.	28	14	11	5	3	61
15.	Važno je da očevi, jednako kao i majke, vode računa o vrtićkim i školskim obvezama djece.	4	3	4	11	39	61

Tvrdnje u tablici 13 se odnose na ulogu očeva odnosno majki u odgoju djece. Očevi su većinom izrazili neslaganje kod većine tvrdnji ili su uglavnom izrazili potpuno slaganje kod pet tvrdnji (3, 6, 7, 13 i 15). Dakle, ovdje gotovo nema neutralnih stavova u vezi iznesenih 15 tvrdnji već ili odbijanje ili njihovo prihvaćanje.

Tablica 14: Učestalost pojedinih stavova anketiranih očeva (n = 61) – pitanja iz skupine L

R b	Tvrdnja (stav)	1 = uopće se ne slažem	2 = ne slažem se	3 = niti se slažem, niti se ne slažem	4 = slažem se	5 = u potpunosti se slažem	Ukupno
1.	Moja žena voli imati glavnu riječ kada se radi o skrbi o djetetu.	11	10	17	19	4	61
2.	Moja žena često ponovo za mnom radi neke stvari oko skrbi za dijete (npr. oblačenje djeteta) ako misli da ja to nisam dobro napravio.	14	15	14	14	4	61
3.	su	32	10	9	8	2	61
4.	Moja žena ima više standarde od mene u pogledu toga kako treba brinuti za dijete.	25	12	7	12	5	61
5.	Kada moje dijete u javnosti lijepo izgleda, moja žena osjeća se posebno ponosno.	6	3	13	17	22	61
6.	Moja žena misli da je ljudi procjenjuju na temelju toga koliko se dobro brine za dijete.	11	12	16	16	6	61
7.	Većina žena uživa u skrbi za dijete, ali muškarci ne uživaju baš toliko.	26	13	15	6	1	61
8.	Moja žena vjeruje da bi uglavnom ona trebala biti odgovorna za skrb o djetetu.	36	12	5	7	1	61

Frekvencije u tablici 14 pokazuju najveću šarolikost. Od osam tvrdnji samo su dvije (1 i 6) osrednje prihvaćene, sve su ostale ili vrlo malo prihvaćene ili jače prihvaćene.

Tablica 15: Učestalost pojedinih stavova anketiranih očeva (n = 61) – pitanja iz skupine M

R b	Tvrđnja (stav)	1 = točno	0 = netočno	Ukupno
1.	Ponekad mi je teško nastaviti s poslom ako ne dobijem ohrabrenje.	15	46	61
2.	Ponekad se uvrijedim ako nije po mome.	37	24	61
3.	Povremeno mi se događalo da sam odustao od nečeg zato jer sam mislio da nisam sposoban za to.	23	38	61
4.	Događalo se da sam se bunio protiv autoriteta čak i kada sam znao da su u pravu.	27	34	61
5.	Bez obzira s kim razgovaram, ja sam uvijek dobar slušač.	44	17	61
6.	Bilo je slučajeva da sam nekog iskoristio.	25	36	61
7.	Uvijek sam spreman priznati kada pogriješim.	44	17	61
8.	Ponekad se pokušavam osvetiti umjesto da oprostim i zaboravim.	19	42	61
9.	Uvijek sam ljubazan, čak i s ljudima koji su neugodni.	37	24	61
10	Nikada se nisam sekirao kada su ljudi izražavali mišljenje koje se prilično razlikovalo od mog.	25	36	61
11	Događalo se da sam bio prilično ljubomoran na sreću drugih.	9	52	61
12	Ponekad me razdražuju ljudi koji me traže usluge.	34	27	61
13	Nikada nisam namjerno rekao nešto što bi povrijedilo nečije osjećaje.	34	27	61

Dobivene frekvencije prikazuju subjektivne procjene očeva o njihovim vlastitim karakteristikama osobnosti.

6.2 Inferencijalna statistička analiza

Ova se analiza sastoji iz više dijelova, skupina metoda koje su primijenjene.

Prva analiza je analiza pouzdanosti. Naime, prije detaljnog iznošenja rezultata statističkih testova za utvrđivanje razlika i povezanosti među varijablama potrebno je navesti rezultate analize pouzdanosti (*Reliability Analysis*) pojedinih skala sa različitim brojem čestica (tvrdnji, *items*). Ta je analiza napravljena alfa modelom po pojedinim skupinama podataka, a njeni rezultati su prezentirani u tablici 16.

Tablica 16: Rezultati analize pouzdanosti po skupinama varijabli (za n = 61)

R. b.	Skupina varijabli	Pripadne varijable	Broj čestica (stavki)	Koefic. pouzd. $\alpha^{1)}$
1.	Uključenost oca u skrb o djetetu	C1 – C4	4	0,707
2.	Uključenost oca u aktivnosti s djetetom	E1 – E9	9	0,784
3.	Privrženost oca	F1 – F5	5	0,853
4.	Stavovi o očinstvu	G1 – G12	12	0,861
5.	Osjećaji prema djetetu	H1 – H4	4	0,615
6.	Uključenost očeva u skrb o djetetu u odnosu na uključ.majki	J1 – J15	15	0,790
7.	Odnos s djetetovom majkom	K1 – K15	15	0,683
8.	Odnos s djetetovom majkom	L1 – L8	8	0,816

Odgovori na pojedine tvrdnje međusobno su dobro usklađeni po pojedinim skupinama tvrdnji budući da su koeficijenti pouzdanosti između 0,615 i 0,861 usprkos manjem broju stavki na pojedinoj skali (svega četiri stavke na dvije skale) .

Druga analiza se odnosi na analizu normalnosti pomoću Kolmogorov-Smirnovljevog testa. Ovdje se u tablici 17 navode rezultati testiranja normalnosti 13 distribucija: pet skala i osam podskala. Naime, prije analize razlika i povezanosti podataka iz ankete očeva potrebno je provjeriti normalnost tih raspodjela kako bi se utvrdilo koji se statistički testovi mogu koristiti (parametrijski ili neparametrijski).

Tablica 17: Rezultati provjere normalnosti raspodjele kod pet sumarnih skala i osam podskala (n = 61)

R b	Varijable za koje je provedeno testiranje normalnosti raspodjele pomoću KS testa	n	Z	p	Distrib.je približno normalna
1.	Uključen.očeva u skrb o djetetu (C1-C4,D1-D2,E1-E9)	61	0,759	0,612	da
1a.	Uključ.očeva u svakodn.skrb oko djeteta (C1-C4)	61	0,774	0,586	da
1b.	Uključ.očeva u brigu o vrtičk.smješt.i zdrav. (D1-D2)	61	1,305	0,066	da
1c.	Uključ.očeva u svakodnevne aktivn.s djetetom (E1-E9)	61	0,913	0,375	da
2.	Privrženost očeva (F1-F5)	61	1,323	0,060	da
3.	Stavovi o očinstvu (G1-G12,H1-H4,J1-J12)	61	0,703	0,706	da

3a.	Stavovi o očin.(razmiš.i plan.očeva u vezi dj.) G1-G12	61	1,052	0,218	da
3b.	Stavovi o očin.(osjećaji očeva u vezi djeteta) H1-H4	61	1,463	0,028	ne
3c.	Stavovi o očin.(značaj očeve skrbi u odg.djet.) J1-J15	61	1,166	0,132	da
4.	Odnos s djetetovom majkom (K1-K15,L1-L8)	61	0,748	0,631	da
4a.	Odnos s djet.majk.(stavovi o očev.i majč.ulozi)K1-K15	61	0,975	0,298	da
4b.	Odnos s djet.majk.(usklađ.odgoja očeva i majki)L1-L8	61	0,924	0,360	da
5.	Karakteristike očeve osobnosti (M1-M13)	61	0,962	0,314	da

Kao što se iz rezultata KS testova vidi u tablici 17 sve su p vrijednosti veće od 0,05 (osim kod jedne podskale gdje je $p = 0,028$) pa se na osnovu toga zaključuje da su distribucije slične normalnoj. To onda znači da je kod primjene inferencijalne statističke analize moguće koristiti parametrijske testove (t-test, Pearsonov koeficijent korelacije).

Treća analiza koja se ovdje prezentira je deskriptivna analiza pojedinih skala i podskala. U tu su svrhu izračunate opće aritmetičke sredine na osnovu aritmetičkih sredina koje se odnose na pojedine ispitanike i pojedine skale/podskale. Osim toga, u tablici 18 navedene su i standardne devijacije i koeficijenti varijacije kao mjere disperzije. Navedene su i vrijednosti koje su kod kodiranja korištene za pojedine podskale kako bi se uočio položaj aritmetičke sredine unutar tih raspona.

Tablica 18: Deskriptivni pokazatelji za pojedine skale i podskale (n = 61)

R. br.	Skala odnosno podskala	Kodir vrijed	Arit. sred.	Stand. devij.	Koef varij
1.	Uključenost očeva u skrb o djetetu (C1-C4,D1-D2,E1-E9)		2,71	0,64	24
1a.	Uključenost očeva u svakodnevnu skrb oko djeteta (C1-C4)	0 - 5	3,31	0,99	30
1b.	Uključenost očeva u brigu o vrtićkom smještaju i zdravlju (D1-D2)	0 - 3	1,68	0,76	45
1c.	Uključenost očeva u svakodnevne aktivnosti s djetetom (E1-E9)	0 - 4	2,67	0,69	26
2.	Privrženost očeva (F1-F5)	0 - 5	4,15	0,89	21
3.	Stavovi o očinstvu (G1-G12,H1-H4,J1-J12)		3,31	0,38	11
3a.	Stavovi o očin.(razmiš.i planiranje očeva u vezi djeteta) G1-G12	0 - 3	2,01	0,55	27
3b.	Stavovi o očin.(osjećaji očeva u vezi djeteta) H1-H4	1 - 5	4,54	0,44	10
3c.	Stavovi o očin.(značaj očeve skrbi u odgoju djeteta) J1-J15	1 - 5	4,03	0,53	13
4.	Stavovi o očevoj i majčinoj ulozi u odgoju (K1-K15,L1-L8)		2,55	0,51	20
4a.	Stavovi o očevoj i majčinoj ulozi (K1-K15)	1 - 5	2,56	0,48	19
4b.	Stavovi o očev.i majč.ulozi (usklađ.odgoja očeva i majki) L1-L8	1 - 5	2,55	0,82	32
5.	Karakteristike očeve osobnosti (M1-M13)	0 - 1	0,48	0,14	29

Četvrta analiza je skup hi-kvadrat testova kojima je svrha provjeriti postoji li među varijablama slučajna ili statistički značajna povezanost. Prije te analize, u kojoj su korišteni

prosjeci dobiveni za pojedine skale za skupine izvornih varijabli, izvršeno je grupiranje vrijednosti prosjeka (skala) u tri kategorije poput normalne krivulje, tj. tako:

- a) da u prvoj kategoriji bude približno četvrtina ispitanika sa vrijednostima između najmanje i donjeg kvartila,
- b) da u drugoj kategoriji bude približno polovina ispitanika sa vrijednostima između donjeg i gornjeg kvartila i
- c) da u trećoj kategoriji bude približno četvrtina ispitanika sa vrijednostima između gornjeg kvartila i najveće vrijednosti.

Navedene tri kategorije su nazvane:

- s obzirom na učestalost: rjeđe, osrednje i češće, a
- s obzirom na prihvatanje tvrdnji: manje slaganje, srednje slaganje i veće slaganje.

Skala za tvrdnje iz skupina C, D i E (uključenost očeva u odgoj djeteta) imala je sljedeće frekvencije (izraženo apsolutno i u postocima) po navedenim kategorijama:

- rjeđe	15	25%
- osrednje	34	55%
- češće	12	20%

Skala za tvrdnje iz skupine F (privrženost očeva) imala je sljedeće frekvencije (izraženo apsolutno i u postocima) po navedenim kategorijama:

- rjeđe	17	28%
- osrednje	29	47%
- češće	15	25%

Skala za tvrdnje iz skupina G, H i J (stavovi o očinstvu) imala je sljedeće frekvencije (izraženo apsolutno i u postocima) po navedenim kategorijama:

- manje slaganje	15	25%
- srednje slaganje	33	54%
- veće slaganje	13	21%

Skala za tvrdnje iz skupina K i L (stavovi o očevoj i majčinoj ulozi u odgoju) imala je sljedeće frekvencije (izraženo apsolutno i u postocima) po navedenim kategorijama:

- manje slaganje	15	25%
- srednje slaganje	31	50%
- veće slaganje	15	25%

Konačno, skala za tvrdnje iz skupine M (karakteristike očeve osobnosti) imala je sljedeće frekvencije (izraženo apsolutno i u postocima) po navedenim kategorijama:

- manje slaganje	20	33%
- srednje slaganje	27	44%

- veće slaganje 14 23%

Nakon navedenih pregrupiranja formirano je šest kontingencijskih tablica i na osnovu njih izvedeno je pet hi-kvadrat testova u svrhu dokazivanja hipoteza u ovom istraživanju. Rezultati tih testova prezentirani su u tablici 19.

Tablica 19: Rezultati hi-kvadrat testova

R b	Varijable u kontingencijskoj tabeli i skupina kojoj pripadaju	Format kontin. tabele	n	χ^2	df	p	korek. testa
1.	Uključ.očeva u odgoj (varijable C, D i E u 3 gr.) Stavovi o očinstvu (varijable G, H i J u 3 grupe)	3 x 3	61	19,248	4	0,001***	ne (44%)
2.	Uključ.očeva u odgoj (varijable C, D i E u 3 gr.) Stavovi o očin.i majč.ulozi u odg.(G, H i J u 3 g.)	3 x 3	61	11,148	4	0,025*	ne (44%)
3.	Uključ.očeva u odgoj (varijable C, D i E u 3 gr.) Karakteristike očeve osobnosti (varij.M u 3 gr.)	3 x 3	61	1,712	4	0,789	ne (44%)
4.	Uključ.očeva u odgoj (varijable C, D i E u 3 gr.) Privrženost očeva (varijable F u 3 grupe)	3 x 3	61	8,546	4	0,073	ne (44%)
5.	Stavovi o očinstvu (varijable G, H i J u 3 grupe) Privrženost očeva (varijable F u 3 grupe)	3 x 3	61	10,535	4	0,032*	ne (44%)
6.	Uključ.očeva u odgoj (varijable C, D i E u 3 gr.) Stručna sprema očeva (u 2 grupe: srednja, viša)	3 x 2	59	5,037	2	0,081	da
7.	Stavovi o očinstvu (varijable G, H i J u 3 grupe) Stručna sprema očeva (u 2 grupe: srednja, viša)	3 x 2	59	5,972	2	0,049*	da
8.	Dob očeva (u 3 grupe: mlađi,srednji,stariji) Privrženost očeva (varijabla F u 3 grupe)	3 x 3	61	9,736	4	0,045*	ne (44%)

Zaključci na osnovu rezultata što su izneseni u tablici 19 su sljedeći:

- 1) Između uključenosti očeva u odgoj djeteta i njihovih stavova o očinstvu postoji statistički značajna povezanost ($p = 0,001$). Uvidom u kontingencijsku tablicu na osnovu koje je izveden ovaj test izračunati su postoci te je na osnovu njih utvrđeno:
 - da od ukupnog broja manje uključenih očeva u odgoj djece 67% njih ima niže prihvaćanje stavova o očinstvu, a 15% više prihvaćanje tih stavova;
 - da od ukupnog broja više uključenih očeva u odgoj djece 8% njih ima niže prihvaćanje stavova o očinstvu, a 25% više prihvaćanje tih stavova.
- 2) Između uključenosti očeva u odgoj djeteta i stavova o očinskoj i majčinskoj ulozi u odgoju postoji statistički značajna povezanost ($p = 0,025$). Uvidom u kontingencijsku tablicu na osnovu koje je izveden ovaj test izračunati su postoci te je na osnovu njih zaključeno da su među očevima koji su manje uključeni u odgoj djeteta i manje prihvaćene tvrdnje o očinskoj i majčinskoj ulozi u odgoju. Obratno, među očevima koji su

više uključeni u odgoj djeteta su više prihvaćene tvrdnje o očinskoj i majčinskoj ulozi u odgoju.

- 3) Između uključenosti očeva u odgoj djeteta i karakteristika očeve osobnosti ne postoji statistički značajna povezanost ($p = 0,789$).
- 4) Između uključenosti očeva u odgoj djeteta i privrženosti očeva ne postoji statistički značajna povezanost ($p = 0,073$). Uz veći uzorak ispitanika ova tvrdnja vjerojatno bi bila obrnuta, tj. da ta povezanost postoji.
- 5) Između stavova o očinstvu i privrženosti očeva postoji statistički značajna povezanost ($p = 0,032$). Uvidom u tabelu kontingencije na osnovu koje je izveden ovaj test izračunati su postoci te je na osnovu njih zaključeno da su među očevima koji manje prihvaćaju stavove o očinstvu i manje iskazuju privrženost. Obratno, među očevima koji više prihvaćaju stavove o očinstvu iskazivanje privrženosti je veće.
- 6) Između uključenosti očeva u odgoj djeteta i stručne spreme očeva ne postoji statistički značajna povezanost ($p = 0,081$). I u ovom primjeru se može pretpostaviti da bi uz veći uzorak ispitanika ova tvrdnja vjerojatno bila obratna, tj. da ta povezanost postoji.
- 7) Između stavova o očinstvu i stručne spreme očeva postoji statistički značajna povezanost ($p = 0,049$). Naime, stavovi prema očinstvu manje su prihvaćeni od očeva srednje spreme, a više su prihvaćeni od očeva više spreme.
- 8) Između dobi očeva i privrženosti očeva postoji statistički značajna povezanost ($p = 0,045$). Utvrđeno je, nakon uvida u kontingencijsku tabelu, da je kod mlađih očeva iskazana privrženost veća, a kod starijih očeva iskazana privrženost manja.

Peta skupina analiza su dva t-testa primijenjena u svrhu provjere postoji li između dviju aritmetičkih sredina slučajna ili statistički značajna razlika. Ovi se testovi odnose na male nezavisne uzorke, a njihovi rezultati navedeni su u tablici 20.

Tablica 20: Rezultati t-testova usporedbe aritmetičkih sredina

R b	Varijabla	Grupa očeva	n ₁ n ₂	Aritm. sredina	Stand. devij.	t	p
1.	Uključ.očeva u odgoj djeteta (varijable C, D i E)	sred.spreme više spreme	37 22	1,84 2,14	0,727 0,560	1,654	0,104
2.	Stavovi očeva o očinstvu (varijable G, H i J)	sred.spreme više spreme	37 22	1,86 2,09	0,751 0,526	1,354	0,181

Zaključci na osnovu rezultata prikazanih u tablici 20 su sljedeći:

- 1) Očevi više spremne više se uključuju u odgoj djece ($2,14 > 1,84$). No, ta je razlika ipak manja odnosno nije statistički značajna ($p = 0,104$).
- 2) Stavovi očeva o očinstvu manje su prihvatljivi očevima srednje spremne u odnosu na očeve više spremne ($1,86 < 2,09$). Međutim, ta je razlika manja odnosno nije statistički značajna ($p = 0,181$).

Šestu skupinu analiza čini korelacijska analiza, tj. izračuni Pearsonovog koeficijenta korelacije. Rezultati bivarijatne korelacijske analize pregledno su navedeni u tablici 21.

Tablica 21: Rezultati korelacijske analize

R b	Varijable	n	Pearsonov koef.korel. r	p
1.	Stavovi prema očinstvu (varijable G, H i J) Uključenost očeva u odgoj djeteta (varijable C, D i E)	61	0,24	0,061
2.	Stavovi o očevoj i majčinoj ulozi u odgoju (varijable K i L) Uključenost očeva u odgoj djeteta (varijable C, D i E)	61	-0,36	0,004**
3.	Karakteristike očeve osobnosti (varijable M) Uključenost očeva u odgoj djeteta (varijable C, D i E)	61	-0,14	0,285
4.	Privrženost očeva (varijable F) Uključenost očeva u odgoj djeteta (varijable C, D i E)	61	0,36	0,004**
5.	Privrženost očeva (varijable F) Stavovi prema očinstvu (varijable G, H i J)	61	0,40	0,001***
6.	Privrženost očeva (varijable F) Godine života (u 3 grupe: mlađi, srednji, stariji)	61	-0,25	0,048*
7.	Stavovi prema očinstvu (varijable G, H i J) Stručna sprema očeva (1 = srednja, 2 = viša)	59	0,24	0,063
8.	Stručna sprema očeva (1 = srednja, 2 = viša) Uključenost očeva u odgoj djeteta (varijable C, D i E)	59	0,21	0,107

Korelacijskom analizom su dobiveni koeficijenti koji pokazuju postojanje i pozitivnih i negativnih povezanosti, i slabijih i slabih povezanosti, i statistički značajnih i onih koje nisu statistički značajne. Najjača je povezanost između privrženost očeva i stavovi prema očinstvu ($r = 0,40$) koja je pozitivna i statistički značajna ($p = 0,001$).

Zaključci o hipotezama

U ovom je radu postavljeno sedam hipoteza. U nastavku su iznesene te hipoteze, dokazi o njihovoj točnosti odnosno netočnosti te zaključak o njihovom prihvaćanju odnosno odbacivanju.

Prva hipoteza je glasila: „Očevi s višim stupnjem obrazovanja (VŠS, VSS) više su uključeni u odgoj svog djeteta“. Dokazi da ta hipoteza nije točna su sljedeći:

- a) Pomoću hi-kvadrat testa (tablica 19, redni broj 6) je utvrđeno da ne postoji statistički značajna povezanost između uključenosti očeva u odgoj i njihove stručne spreme ($p = 0,081$).
- b) Pomoću t-testa (tablica 20, redni broj 1) je utvrđeno da se očevi srednje stručne spreme statistički značajno ne razlikuju od očeva više stručne spreme u pogledu njihove uključenosti u odgoj djeteta ($p = 0,104$);
- c) Korelacije između stručne spreme očeva i njihove uključenosti u odgoj (tablica 21, redni broj 8) je pozitivna, slaba i nije statistički značajna ($r = 0,21$ $p = 0,107$).

Prema tome, može se zaključiti da navedena hipoteza nije prihvaćena kao istinita.

Druga hipoteza je glasila: „Pozitivni očevi stavovi o očinstvu utječu na uključenost u odgoj djeteta“. Dokazi da ta hipoteza nije točna su sljedeći:

- a) Pomoću hi-kvadrat testa (tablica 19, redni broj 1) je utvrđeno da postoji statistički značajna povezanost između uključenosti očeva u odgoj i njihovih stavova o očinstvu ($p = 0,001$).
- b) Pomoću Pearsonovog koeficijenta korelacije (tablica 21, redni broj 1) utvrđena je pozitivna, slabija povezanost koja nije statistički značajna ($r = 0,24$ $p = 0,061$);

Usprkos zaključku pod b) može se na kraju konstatirati da je navedena hipoteza prihvaćena kao istinita.

Treća hipoteza je glasila: „Odnos s djetetovom majkom utječe na očevu uključenost u odgoj djeteta“. Dokazi da je ta hipoteza točna su sljedeći:

- a) Pomoću hi-kvadrat testa (tablica 19, redni broj 2) je utvrđeno da postoji statistički značajna povezanost između uključenosti očeva u odgoj i stavova o očinskoj i majčinskoj ulozi u odgoju ($p = 0,025$).
- b) Korelacije između stavova o očevoj i majčinoj ulozi u odgoju i uključenosti očeva u odgoj (tablica 21, redni broj 2) je negativna, slaba i statistički značajna ($r = -0,36$ $p = 0,004$).

Prema tome, može se zaključiti da je navedena hipoteza prihvaćena kao istinita.

Četvrta hipoteza je glasila: „Postoji povezanost između karakteristika očeve osobnosti i njegove uključenost u odgoj djeteta“. Dokazi da ta hipoteza nije točna su sljedeći:

- a) Pomoću hi-kvadrat testa (tablica 19, redni broj 3) je utvrđeno da ne postoji statistički

značajna povezanost između uključenosti očeva u odgoj i karakteristika očeve osobnosti ($p = 0,789$).

- b) Korelacije između karakteristika očeve osobnosti i uključenosti očeva u odgoj (tablica 21, redni broj 3) je negativna, slaba i nije statistički značajna ($r = -0,14$ $p = 0,285$).

Prema tome, može se zaključiti da navedena hipoteza nije prihvaćena kao istinita.

Peta hipoteza je glasila: „Postoji povezanost između privrženosti očeva i njihove uključenosti u odgoj svog djeteta“. Dokazi da ta hipoteza nije točna su sljedeći:

- a) Pomoću hi-kvadrat testa (tablica 19, redni broj 4) je utvrđeno da ne postoji statistički značajna povezanost između uključenosti očeva u odgoj i privrženosti očeva ($p = 0,073$).
- b) Korelacije između privrženosti očeva i uključenosti očeva u odgoj (tablica 21, redni broj 4) je negativna, slabija i statistički značajna ($r = 0,36$ $p = 0,004$).

Prema tome, može se zaključiti da navedena hipoteza nije prihvaćena kao istinita.

Šesta hipoteza je glasila: „Postoji povezanost između privrženosti očeva i njihovih stavova o očinstvu“. Dokazi da je ta hipoteza točna su sljedeći:

- a) Pomoću hi-kvadrat testa (tablica 19, redni broj 5) je utvrđeno da postoji statistički značajna povezanost između stavova o očinstvu i privrženosti očeva ($p = 0,032$).
- b) Korelacije između privrženosti očeva i stavova o očinstvu (tablica 21, redni broj 6) je pozitivna, osrednja i statistički značajna ($r = 0,40$ $p = 0,001$).

Prema tome, može se zaključiti da je navedena hipoteza prihvaćena kao istinita.

Sedma hipoteza je glasila: „Postoji povezanost između obrazovanja očeva i njihovih stavova o očinstvu“. Dokazi da ta hipoteza nije točna su sljedeći:

- a) Pomoću hi-kvadrat testa (tablica 19, redni broj 7) je utvrđeno da postoji statistički značajna povezanost između stručne spreme očeva i stavova o očinstvu ($p = 0,049$).
- b) Pomoću t-testa (tablica 20, redni broj 2) je utvrđeno da se očevi srednje stručne spreme statistički značajno ne razlikuju od očeva više stručne spreme u pogledu njihovih stavova o očinstvu ($p = 0,181$);
- c) Korelacija između stručne spreme očeva i stavova o očinstvu (tablica 21, redni broj 7) je pozitivna, slabija i nije statistički značajna ($r = 0,24$ $p = 0,063$).

Prema tome, može se zaključiti da navedena hipoteza nije prihvaćena kao istinita.

7. RASPRAVA

Vrijednosti dobivene u deskriptivnoj analizi podataka, a koje se tiču očeve uključenosti u odgoj pokazuju kako je većina očeva visoko uključena u odgoj, što ide ukorak sa suvremenim spoznajama o ocu kao onom čija je uključenost u odgoj djeteta na visokoj razini. To se dovodi u korelaciju sa „ocem budućnosti“ o kojem piše Brajša (1995).

Ako pogledamo rezultate koji se tiču izražavanja privrženosti djetetu, grljenje, ljubljenje i smijanje su načini iskazivanja privrženosti koje očevi najčešće iskazuju prema svojoj djeci. U literaturi možemo pronaći podatke kako se očevi najčešće s djecom vole igrati različitih igara, provoditi vrijeme na zraku i slične aktivnosti, dok je za fizičku brigu (higijena, zdravlje, hranjenje i sl.) pretežno zadužena majka (Cvrtnjak i Miljević-Ridički, 2015). Na ovom uzorku slika je ponešto drugačija, pa tako vidimo da približno polovica očeva sudjeluje u oblačenju, prematanju, hranjenju i uspavljivanju, što se dosada pretežno smatralo majčinim poslom, dok Pahić u svom istraživanju (2015) dobiva sasvim suprotan rezultat – očevi su najmanje uključeni u kupanje i pranje svog djeteta. Navedeno predstavlja pomak očeva prema slici suvremenog oca kakvoj se danas teži, no za pretpostaviti je da ovisi o očevom stavu prema tim aktivnostima, radi li ih zato što to želi ili to smatra svojom očinskom obvezom.

Zanimljivo je promatrati i podatke koji se tiču očevih stavova, a koje se tiču područja odgovornosti oca i majke u određenim situacijama (bolest, cijepljenje, gledanje televizije). Većinskim dijelom očevi smatraju da su u donošenju ključnih odluka za dijete ravnopravni s majkom. Također, pokazalo se kako su očevi svjesni karakteristika svoje osobnosti i svojih kompetencija, kako u odnosu sa suprugom, tako i u procjeni samog sebe. To pokazuje kako otac današnjice pokazuje spremnost za biti kompetentan roditelj, onaj koji uživa u izazovima roditeljstva i ulozi oca, kako piše Ljubetić (2011).

Iako iz rezultata možemo iščitati kako su očevi pretežno svojom ulogom u odgoju djeteta, s druge strane je zanimljivo vidjeti kako polovica njih ($n=32$) smatra kako njihove supruge njih percipiraju kao nedovoljno kompetentne te za njima ponovno obavljaju određene zadatke. Postavlja se pitanje zašto je to tako, ali o razlozima možemo samo nagađati. Međutim, kada bismo roditeljima postavili to pitanje, upitno je bi li na isto odgovorili iskreno ili bi im bilo neugodno zbog zadiranja u njihov odnos, pa tako na njima ostaje hoće li na tom segmentu svog odnosa raditi ili ne. Ovaj rezultat može im poslužiti kao koristan u promišljanju kvalitete njihova odnosa.

Analizom inferencijalne statistike utvrđena je statistički značajna povezanost između

uključenosti očeva u odgoj djeteta i njihovih stavova o očinstvu, pa prema tome možemo zaključiti da se očevi sa manjim prihvaćanjem stavova o očinstvu manje uključuju u odgoj djece, dok se oni sa većim prihvaćanjem stavova o očinstvu više uključuju u odgoj djece. To pokazuje da se očevi sa manjom razinom uključenosti u odgoj djeteta još uvijek drže tradicionalne slike oca u odgoju djeteta i sebe vide isključivo kao osiguravatelja materijalnih dobara (Lacković-Grgin, 2015).

Utvrđeno je kako ne postoji značajna povezanost između uključenosti očeva u odgoj djeteta i privrženosti očeva ($p = 0,073$) čime se odbacuje peta hipoteza istraživanja. Kao što Klarin (2006) piše kako privrženost ocu nije ista kao i privrženost majci te isto opisuje više kao želju za druženjem nego stvarnom privrženosti (prema Colin, 1996). Između stavova o očinstvu i privrženosti očeva postoji statistički značajna povezanost ($p = 0,032$) što govori u prilog prihvaćanju šeste hipoteze istraživanja, dok očevi koji manje prihvaćaju stavove o očinstvu i manje iskazuju privrženost. Obratno, među očevima koji više prihvaćaju stavove o očinstvu iskazivanje privrženosti je veće. Za navedeno teorijsko uporište pronalazimo kod autorica Maleš (2011), Ljubetić (2012), Jurčević Lozančić (2016) koje pišu o novoj paradigmi pogleda na obitelj i njihove međusobne odnose.

Klarin (2006) piše kako je Arendell (1997) istraživanjem došao do tri stila očinstva; otac-hranitelj, uključen otac i autonoman otac. Arendell je tako iznio podatak da je od 138 očeva, njih 33% uključeno, što znači da sudjeluje u odgoju djeteta jednako kao što i pridonosi financijskoj stabilnosti. On tvrdi kako je uključenost oca povezana s visinom njegovog obrazovanja. U ovom istraživanju vidljivo je da postoji statistički značajna povezanost ($p = 0,049$) između stavova o očinstvu i visini stručne spreme oca. Naime, stavovi prema očinstvu manje su prihvaćeni od očeva srednje spreme, a više su prihvaćeni od očeva više spreme, što je i očekivano te se time odbacuje sedma hipoteza istraživanja.

Dob oca također igra značajnu ulogu. Između dobi očeva i privrženosti očeva postoji statistički značajna povezanost ($p = 0,045$). Tako je kod mlađih očeva iskazana privrženost veća, a kod starijih očeva iskazana privrženost manja. Možda pomalo stereotipno, ali iz navedenog možemo pretpostaviti kako su mlađi očevi svjesniji svoje važnosti za odgoj djeteta, pa tako rade na tome da budu kompetentni oci, da rade na sebi kako bi djetetu pružili ono što treba, usmjereni su na djetetova postignuća i imaju u vidu razvojne faze kroz koje dijete prolazi, njihovo je psihofizičko zdravlje bolje, dok stariji očevi možda nemaju više toliko strpljenja, podložniji su bolestima, slabije razumiju nove generacije ili pak misle da je odgoj djeteta domena kojoj ne trebaju posvećivati više pozornosti nego što je trenutno posvećuju. To ostavlja prostor za stručnjake s područja odgoja i obrazovanja, da ulože svoje

znanje i trud kako bi i starijim očevima naglasili važnost njihove uloge u odgoju djeteta, neovisno o godinama.

Najjača je povezanost između privrženost očeva i stavovi prema očinstvu ($r = 0,40$) koja je pozitivna i statistički značajna ($p = 0,001$). Iz navedenog možemo zaključiti kako otac, što je svjesniji svog očinstva, što su njegovi stavovi otvoreniji, što je on više otvoren za rad na sebi i svojim roditeljskim kompetencijama (Stričević, 2011) to više iskazuje privrženost svom djetetu i samim time oblikuje kvalitetan, topao i podržavajući odnos s njim (Brajša, 2003).

Pomalo iznenađuje činjenica kako je utvrđena pozitivna, slabija povezanost koja nije statistički značajna ($r = 0,24$ $p = 0,061$) za hipotezu koja navodi kako pozitivni očevi stavovi o očinstvu utječu na uključenost u odgoj djeteta, imajući na umu koliko se danas naglašava pojam pozitivnog roditeljstva, a pozitivni očevi stavovi samo su jedna od odlika te vrste roditeljstva (Brajša-Žganec, Lopizić, Penezić, 2014). To se može pripisati činjenici kako je hipoteza formulirana tako da iskazuje samo pozitivnu povezanost. Zanimljivo bi bilo vidjeti što bi pokazali rezultati negativne povezanosti, odnosno negativni očevi stavovi.

S druge strane, područje odgovornosti oca i majke u pogledu donošenja odluka za dijete i njegov razvoj, bitno utječe na uključenost očeva u odgoj. Možemo pretpostaviti da očevi u određenim situacijama žele da njihova odluka bude provedena, unatoč možebitnom majčinom neslaganju, ili pak sasvim obrnuto, što otvara pitanje odgovornosti i dosljednosti roditelja, koje se smatraju važnim sastavnicama odgoja (Bašić, 2011) i razmatranju kvalitete supružničkih odnosa (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Navedeno je potvrđenom i trećom hipotezom ovog istraživanja.

Ovo istraživanje ima i nekoliko ograničenja. Prvotno je planiran uzorak od stotinu očeva, no zbog nespremnosti očeva na ispunjavanje upitnika, uzorak je smanjen na 70. Pretpostavlja se da je i velik broj čestica bio presudan za nespremnost na ispunjavanje iste, kao i činjenica da su se neki očevi već pri samom pogledu na anketu izjasnili da ju ne žele ispuniti (njih troje). Prikupljanje upitnika je trajalo desetak dana, što je također svojevrsno ograničenje, jer bi se s dužim vremenskim razdobljem zasigurno prikupio veći broj upitnika. Obzirom da su upitnici prikupljeni u dva vrtića, ne možemo generalizirati kako bi se to moglo da su prikupljeni u jednom vrtiću. Također, obzirom na opsežnost ankete, za buduća bi istraživanja istu trebalo preformulirati tako da se smanji broj čestica i roditeljima se da mogućnost ispunjavanja ankete na roditeljskim sastancima, imajući na umu da su oni gotovo stopostotno posjećeni, dok nošenje upitnika kući i ponovno vraćanje istih često rezultira nevraćanjem.

8. ZAKLJUČAK

Ovim se istraživanjem željela istražiti povezanost uključenosti oca u skrb o djetetu i njegovih stavova o očinstvu te može li se navedeno povezati s uključenošću oca u odgoj u dječjem vrtiću. Dobiveni su rezultati svakako vrijedni, obzirom da je istraživanja takve tematike manje u odnosu na istraživanja majke.

Autorova namjera pri odabiru ovakve teme diplomskog rada bila je istražiti kako razmišljaju očevi u njenoj nesporednoj okolini i samim time postaviti temelje za detaljniji rad s očevima u budućnosti. Kako je veću radu prethodno spomenuto, stručnjaci koji rade u odgoju i obrazovanju, danas raspolažu znanjem na mnogo područja i raspolažu vještinama kako bi roditelje i sve koji sudjeluju u odgoju djece, ohrabрили da izraze svoje pune potencijale, a to ne mogu ukoliko ih sami prethodno nisu svjesni. Tu je uloga svih koji rade s djecom od nemjerljive važnosti, počevši od intrinzične motivacije za rad s djecom i roditeljima, pa sve do njihove vlastite spremnosti na učenje i hod ukorak sa najnovijim znanstvenim spoznajama i istraživanjima na području odgoja i obrazovanja djece.

Možemo zaključiti kako svako vrijeme ima svoje osobitosti. Sada se tek vjerojatno počinju razvijati neke nove teorije koje će odgovarati na današnje izazove roditeljstva: majke bez "plemena", multitasking u odgoju djece, jednoroditeljske obitelji, odgođeno roditeljstvo, cjeloživotno učenje i nekoliko karijera u životu, ravnoteža između posla i obiteljskog života, virtualni roditelji, to jest roditelji koji sve informacije o problemima i izazovima odgoja traže isključivo na internetskim forumima. No, bez obzira na prethodno navedeno, možemo zaključiti kako roditelji znaju najbolje, ukoliko to sami žele. Podršku i pomoć u odgoju uvijek mogu dobiti, no pitanje je je li žele i traže. To vrijedi i za majke i za očeve.

Kako su očevi i njihova uključenost predmet ovog rada, iako ne možemo generalizirati, važno je procijeniti koji to očevi trebaju pomoć i podršku pri odgoju vlastite djece. S takvima treba raditi i osnaživati ih u njihovoj ulozi te im podmoći da se odmaknu od slike koju je o njima stvorilo društvo kroz povijest. Neće svi očevi pročitati istraživanja o njihovoj uključenosti u odgoj, ali će upamtiti ukoliko mu netko da savjet ili podršku u vezi njegovog odgoja ili pak ga usmjeri na nekoga tko mu može pomoći. Iz podataka je vidljivo da očevi o sebi imaju pozitivno mišljenje, ali ne smatraju se jednako sposobnima kao majke. Tu je otvoren prostor za poboljšanje, kao i za buduća istraživanja, kako bi im se omogućila adekvatnija podrška u procesu roditeljstva. U budućim bi istraživanjima bilo korisno razmatrati kako očevi percipiraju programe podrške roditeljima i jesu li motivirani za uključivanje u iste.

9. LITERATURA

1. Baloban, J., Šimunović, J., Nikodem, K. Bitne vrednote za uspješan brak u Hrvatskoj (EVS – 2008.) – saznanja i poticaji za djelovanje. <https://hrcak.srce.hr/56248> preuzeto 2.9.2018.
2. Bašić, S. (2011). (Nova) pedagogijska slika djeteta u pedagogiji djetinjstva . U D. Maleš (Ur.). *Nove paradigme ranoga odgoja* (str. 19-37). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagreb, Zavod za pedagogiju.
3. Belsky, J. (1984). The Determinants of Parenting: A Process Model. *Child Development*, 55(1), 83-96.
4. Berk, L. E. (2007). Emocionalni i socijalni razvoj u ranoj odrasloj dobi. U G. Keresteš (Ur.), *Psihologija cjeloživotnog razvoja* (str. 445-481). Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Brajša, P. (1995). Očevi, gdje ste? Zagreb: Školske novine
6. Brajša-Žganec, A. (2003). Dijete i obitelj: emocionalni i socijalni razvoj. Jastrebarsko: Naklada Slap.
7. Bubalo, I. Brak i obitelj u promijenjenom društveno-kulturnom kontekstu. (2015). https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=217686 preuzeto 12.9.2018.
8. Cuidon, S. i Cuidon, J. (2001). Izgrađivati dijete – ljubavlju i povjerenjem. Čakovec: Zrinski d.d.
9. Cvrtnjak, I. i Miljević-Ridički, R. (2015). Očevi nekad i danas. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja Vol.LXI No.1*
10. Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006). Roditeljstvo. U M. Paić-Jurinić (Ur.), *Psihologija braka i obitelji* (str. 241-291). Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga
11. Daly, M. i sur. (2015). *Family and Parenting Support: Policy and Provision in a Global Context, Innocenti Insight*. Florence: UNICEF Office of Research.
12. European Commission (2007). Key Competences for Lifelong Learning. European Reference Framework. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
13. Greenwood, V. N. (2015). *Addressing the dual primary attachment figure model: an exploration of father attachment*. California. 81 str.

<https://scholarworks.lib.csusb.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.hr/&httpsredir=1&article=1230&context=etd> pristupljeno 12.9.2018.

14. Honore, C. (2009). *Pod pritiskom: Spašavanje djece od kulture hiperroditeljstva*. Zagreb: Algoritam.
15. Jakovac-Lozić, D. (2016). Hrvatska obitelj u procijepu između tradicionalna poimanja i međunarodnih očekivanja. *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, Vol.VIII No.1 Lipanj 2017*.
16. Jučević Lozančić, A. (2011). Redefiniranje odgojne uloge obitelji. *Croatian Journal of Education*, 13(4), 122-150.
17. Jurčević Lozančić, A. i Kunert, A. (2015). Obrazovanje roditelja i roditeljska pedagoška kompetencija, teorijski i praktični izazovi. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 10 (2), 39-48.
18. Jurčević Lozančić, A. (2016). *Socijalne kompetencije u ranome djetinjstvu*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
19. Juul, J. i Jensen, H. (2010). *Od poslušnosti do odgovornosti*. Zagreb: Naklada Pelago.
20. Lacković-Grgin, K. (2011). Doživljaj i praksa roditeljstva u različitim životnim razdobljima. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 20(4), 1063-1083.
21. Ljubetić, M. (2012). *Nosi li dobre roditelje roda*. Zagreb: Profil.
22. Ljubetić, M. (2011). Stabilna obitelj i poželjno roditeljstvo u kaotičnom svijetu – (moguća) stvarnost ili iluzija?. U D. Maleš (Ur.). *Nove paradigme ranoga odgoja* (str 67-97). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagreb, Zavod za pedagogiju.
23. Maleš, D. i Kušević, B. (2011). Nova paradigma obiteljskoga odgoja. U D. Maleš (Ur.). *Nove paradigme ranoga odgoja* (str.41-67). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagreb, Zavod za pedagogiju.
24. Miljević-Ridički, R. (2015). *Životna prilagođenost majki i kognitivna uspješnost njihove djece*. Jastrebarsko: Naklada Slap
25. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.
26. Pahić, T. (2015). *Prediktori uključenosti očeva u skrb o djeci u ranom djetinjstvu i povezanost očeve uključenosti s djetetovim ponašanjem i psihomotoričkim sposobnostima*. Zagreb. 175 str.
27. Pallant, J. (2011). *SPSS – priručnik za preživljavanje*, prevod 4.izdanja. Beograd: Mikro knjiga.

28. Pećnik, N. i Starc, B. (2010). *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe dobi*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku
29. Pećnik, N. i sur. (2013). *Kako roditelji i zajednice brinu o djeci najmlađe dobi u Hrvatskoj*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku.
30. Penezić, Z. i Lacković-Grgin, K. (2014). Tranzicija u roditeljstvo i promjene u obitelji. U A. Brajša-Žganec, J. Lopižić i Z. Penezić (Ur.), *Psihološki aspekti suvremene obitelji, braka i partnerstva* (str. 43-69). Zagreb, Jastrebarsko: Hrvatsko psihološko društvo i Naklada Slap.
31. Petani, R. (2011). Odnos roditelj - dijete. U D. Maleš (Ur.). *Nove paradigme ranoga odgoja* (str 67-97). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagreb, Zavod za pedagogiju.
32. Planalp, M. i Julia M. Braungart-Rieker, J.M. (2015). Determinants of father involvement with young children: Evidence from the ECLS-B <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4742424/> preuzeto 24.8.2018.
33. Raboteg-Šarić, Z. i Pećnik, N. (2006). Bračni status, financijske poteškoće i socijalna podrška kao odrednice roditeljske depresivnosti i odgojnih postupaka. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 16(6), 961-985.
34. Shaw, R. i Wood, S. (2009). *Epidemija popustljivog odgoja*. Zagreb: V.B.Z.
35. Sirali, Y. i Özmen, D. (2012). Redefiniranje očinstva. Turska, Istanbul: Acev fondacija.
36. Stričević, I. (2011). Jačanje roditeljskih kompetencija kroz programe obrazovanja roditelja. U D. Maleš (Ur.). *Nove paradigme ranoga odgoja* (str. 125-153). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagreb, Zavod za pedagogiju.
37. Su, C. (2011). Father involvement over the early years and child developmental outcomes at preschool and fifth grade. Michigan State University
38. Turjačanin, V. i Čekrlja Đ. (2006). *Osnovne statističke metode i tehnike u SPSS-u Primjena SPSS-a u društvenim naukama*. Banja Luka: Centar za kulturni i socijalni popravak.
39. Wong, Mangelsdorf, Brown, Neff, Schoppe-Sullivan (2009). Parental Beliefs, Infant Temperament, and Marital Quality: Associations with Infant-Mother and Infant-Father Attachment <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4422497/> pristupljeno 30.8.2018.

10. PRILOZI

ANKETNI UPITNIK ZA OČEVE

Poštovani,

pred Vama se nalazi upitnik kojim se ispituje uključenost očeva u skrb o djetetu, kao dio diplomskog rada. Svrha ovog istraživanja je ispitati u kojoj mjeri određene karakteristike oca, djeteta i okoline objašnjavaju očevu uključenost u skrb o djetetu, kao i mjeru u kojoj je očeva uključenost povezana s ponašanjem djeteta. Zahvaljujemo što ste pristali biti sudionikom istraživanja, te Vas molimo da iskreno odgovorite na pitanja koja slijede.

1. SOCIO-DEMOGRAFSKI PODACI

Koliko imate godina? _____

Jeste li vjenčani? _____

Koliko članova ima Vaše kućanstvo? _____

Koliko odraslih osoba živi u Vašem kućanstvu? _____

Koliko imate djece? _____

Datum rođenja ciljnog* djeteta: _____

(ciljno dijete je ono dijete koje je uključeno u istraživanje)

Redoslijed rođenja ciljnog djeteta (npr.1. ako vam je to prvo dijete, 2.ako je drugo dijete...) _____

Zdravstveno stanje ciljnog djeteta (zaokružite):

- a) zdravo
- b) boluje od neke kronične bolesti (napišite koje-npr, astma, celijakija...)_____

Vaše obrazovanje: (zaokružite)

- a) bez završene osnovne škole
- b) osnovna škola
- c) srednja škola -3 godine
- d) srednja škola -4 godine
- e) viša škola
- f) fakultet
- g) magisterij ili doktorat

Radni status u proteklih 12 mjeseci (zaokružite ili upišite):

- a) Nezaposlen ili u mirovini
- b) Zaposlen na pola radnog vremena
- c) zaposlen s punim radnim vremenom
- d) OSTALO („porodiljni“ dopust s drugim djetetom, bolovanje...) Što? Upišite: _____

Vaša osobna prosječna mjesečna primanja u kunama (upišite):_____

Ukupna prosječna mjesečna primanja vašeg kućanstva u kunama (upišite):_____

Supruga/partnerica je zaposlena. (zaokružite) DA NE

2.RANIJA ISKUSTVA, ZDRAVLJE, POSAO, BRAK

Set pitanja koja slijede odnose se na neka Vaša ranija iskustva, Vaše osobne procjene svog zdravlja i karakteristike Vaše radne uloge koje imaju utjecaja na roditeljsku ulogu. Molimo Vas da odgovarate iskreno na postavljena pitanja.

Jeste li već ranije bili u braku? (zaokružite)	Da	Ne
Ukoliko jeste, imate li djece iz ranijeg braka (ili veze nalik bračnoj)? (zaokružite)	Da	Ne
Živi li to dijete/djeca s vama? (zaokružite)	Da	Ne

Koliko ste imali godina u trenutku rođenja prvog djeteta?

Kako biste, na skali od 1 do 5, procijenili svoje **tjelesno zdravlje**? (Zaokružite broj)

1-----2-----3-----4-----5

jako loše

izvrsno

Kako biste, na skali od 1 do 5, procijenili svoje **mentalno (psihičko) zdravlje**? (Zaokružite broj)

1-----2-----3-----4-----5

jako loše

izvrsno

Vaše zanimanje (na kojem radnom mjestu radite, npr. trgovac, liječnik, administrativni radnik, upravitelj...):

Molimo Vas da navedete **prosječan tjedni** broj sati koji provodite na radnom mjestu (čak i ako niste zaposleni, ali povremeno radite neke poslove za koje ste plaćeni): _____

Koliko vremena **dnevno** (u satima i minutama) provodite na putovanje do posla i kući (ukupno: odlazak + dolazak): _____

Koliko **dana** tjedno putujete na posao? _____

Postoje li neke **specifičnosti radnog mjesta i radnog vremena**? (npr. profesionalni vozač na međunarodnim rutama, rad u inozemstvu, smjenski rad, rad 12-24-12-48...)

3. UKLJUČENOST OCA U SKRB O DJETETU

Set čestica koje slijede ispituju Vašu ponašajnu, emocionalnu i kognitivnu uključenost u skrb oko djeteta. Molimo Vas da razmislite koliko ste uključeni u pojedinu aktivnost, te zaokružite odgovor koji se najviše odnosi na Vas.

Molimo Vas da procijenite koliko često ste uključeni u navedene aktivnosti s djetetom, te **zaokružite broj** koji se najviše odnosi na Vas, kao i **slovo pored svake čestice** koje označava **najčešći** razlog Vaše uključenosti u tu aktivnost.

Ukoliko nikada niste uključeni u navedene aktivnosti, tada nije potrebno zaokružiti slovo koje opisuje razlog uključenosti.

0- nikada						
1- rijetko						
2- nekoliko puta mjesečno						Najčešće to radim zato:
3- nekoliko puta tjedno						a) jer sam to želim
4- otprilike jednom dnevno						b) jer supruga nema vremena
5- više nego jednom dnevno						

1. Hranjenje (priprema obroka za dijete koje samostalno jede)	0	1	2	3	4	5	a) b)
2. Prematanje (vodite ga na toalet ako dijete više nema pelenu)	0	1	2	3	4	5	a) b)
3. Oblačenje	0	1	2	3	4	5	a) b)
4. Kupanje	0	1	2	3	4	5	a) b)

Molimo Vas da procijenite koliko često ste uključeni u navedene aktivnosti s djetetom, te **zaokružite broj** koji se najviše odnosi na Vas, kao i **slovo pored svake čestice** koje označava **najčešći** razlog Vaše uključenosti u tu aktivnost.

Ukoliko nikada niste uključeni u navedene aktivnosti, tada nije potrebno zaokružiti slovo koje opisuje razlog uključenosti.

0- nikada					Najčešće to radim zato:
1- rijetko					a) jer sam to želim
2- često					b) jer supruga nema vremena
3- gotovo uvijek					

1. Odlazim na sastanke u dječji vrtić.	0	1	2	3	a) b)
2. Odlazim s djetetom k liječniku na pregled.	0	1	2	3	a) b)

Molimo Vas procijenite koliko često ste uključeni u navedene aktivnosti, te **zaokružite broj** koji se najviše odnosi na Vas, kao i **slovo pored svake čestice** koje označava najčešći razlog Vaše uključenosti u tu aktivnost.

Ukoliko nikada niste uključeni u navedene aktivnosti, tada nije potrebno zaokružiti slovo koje opisuje razlog uključenosti.

	0- nikada							
	1- rijetko							
	2- nekoliko puta mjesečno							
	3- nekoliko puta tjedno							
	4- gotovo svaki dan							
							Najčešće to radim zato:	
							a) jer to volim	
							b) jer je to moja	
							očinska obaveza	
1. Uspavljivanje	0	1	2	3	4	a)		
						b)		
2. Čitanje djetetu ili pričanje priča	0	1	2	3	4	a)		
						b)		
3. Igre s loptom	0	1	2	3	4	a)		
						b)		
4. Društvene igre	0	1	2	3	4	a)		
						b)		
5. Šetnja s djetetom, odlazak na igralište	0	1	2	3	4	a)		
						b)		
6. Gledanje dječjih emisija ili crtića s djetetom	0	1	2	3	4	a)		
						b)		
7. Obavljanje kućanskih poslova i popravaka uz prisutnost djeteta koje Vas gleda ili Vam „pomaže“ (ili popravak bicikla, automobila...).	0	1	2	3	4	a)		
						b)		
8. Vodim dijete u vrtić i/ili kući iz vrtića.	0	1	2	3	4	a)		
						b)		
9. Vodim dijete na različite aktivnosti.	0	1	2	3	4	a)		
						b)		

Molimo Vas procijenite koliko često ste uključeni u navedene aktivnosti s djetetom, te da pored svake aktivnosti **zaokružite broj** koji se najviše odnosi na Vas.

	0- nikada 1- rijetko 2- nekoliko puta mjesečno 3- nekoliko puta tjedno 4- otprilike jednom dnevno 5- više nego jednom dnevno					
1. Grljenje	0	1	2	3	4	5
2. Ljubljenje	0	1	2	3	4	5
3. Maženje	0	1	2	3	4	5
4. Škakljanje	0	1	2	3	4	5
5. Smijanje	0	1	2	3	4	5

Molimo Vas da procijenite koliko često razmišljate o navedenim pitanjima koja se odnose na Vaše dijete, te pored svake tvrdnje **zaokružite broj** koji Vas najviše opisuje.

	0- nikada 1- rijetko 2- često 3- gotovo uvijek			
1. Razmišljam o svom djetetu kad radim neki posao.	0	1	2	3
2. Kad se moje dijete razboli, razmišljam da ostanem kod kuće s njim.	0	1	2	3
3. Planiram vrijeme koje ću provesti sa svojim djetetom.	0	1	2	3
4. Planiram obiteljske izlete.	0	1	2	3
5. Imam planove za školovanje svog djeteta.	0	1	2	3
6. Planiram izdatke za buduće školovanje svog djeteta.	0	1	2	3
7. Kad nisam sa svojim djetetom zamišljam što ćemo raditi kad budemo zajedno.	0	1	2	3
8. Molim se za svoje dijete.	0	1	2	3
9. Razmišljam o problemima svog djeteta.	0	1	2	3
10. Razmišljam o tome što bih mogao učiniti da mojem djetetu bude bolje.	0	1	2	3
11. Preispitujem sebe u vezi svojih postupaka prema svom djetetu.	0	1	2	3
12. Preispitujem odluke koje sam donio u vezi svog djeteta.	0	1	2	3

Molimo Vas procijenite Vaše slaganje s navedenim tvrdnjama, te pored svake tvrdnje **zaokružite broj** koji najbolje opisuje Vaše slaganje.

0- uopće se ne odnosi na mene					
1- uglavnom se ne odnosi na mene					
2- niti se odnosi, niti se ne odnosi na mene					
3- odnosi se na mene					
4- odnosi se na mene u potpunosti					
1. Kada je moje dijete sretno i ja sam sretan radi njega.	0	1	2	3	4
2. Osjećaji mog djeteta jako utječu na mene.	0	1	2	3	4
3. Ne mogu trpjeti da je moje dijete žalosno.	0	1	2	3	4
4. Ako me dijete razljuti ja mu vrlo brzo oprostim.	0	1	2	3	4

Naredna dva pitanja odnose se na Vašu procjenu ukupnog vremena koje provodite sa **SVOM djecom** (ukoliko imate više od jednog djeteta), a ne samo s ciljnim djetetom. Ako imate samo jedno dijete, onda upišete vrijeme koje provodite s njim.

Koliko u prosjeku **dnevno** provodite vremena u različitim aktivnostima **sa svom djecom** tijekom **radnog tjedna** (od ponedjeljka do petka)? (Upišite procijenjen broj sati ili minuta te napišite radi li se o satima ili minutama)

Koliko u prosjeku provodite vremena u različitim aktivnostima **sa svom djecom** tijekom **vikenda** (subota i nedjelja zajedno)? (Upišite procijenjen broj sati ili minuta te napišite radi li se o satima ili minutama)

4. STAVOVI PREMA OČINSTVU

Slijedeći set čestica odnosi se na Vaše stavove prema očinstvu, očinskoj i majčinskoj ulozi, kao i na ponašanje Vaše supruge/partnerice u pogledu Vaše uključenosti u skrb oko djeteta.

Molimo Vas da procijenite u kojoj se mjeri slažete s navedenim tvrdnjama i pored svake tvrdnje zaokružite slovo koje najviše odražava Vaše slaganje.

	a- jako se slažem b- umjereno se slažem c- niti se slažem, niti se ne slažem d- umjereno se ne slažem e- jako se ne slažem				
1. Od suštinske je važnosti za dobrobit djeteta da očevi provode vrijeme u komunikaciji i igranju sa svojom djecom.	a	b	c	d	e
2. Muškarcima je teško izražavati nježnost i nježne osjećaje prema djeci.	a	b	c	d	e
3. Očevi igraju centralnu ulogu u razvoju dječje osobnosti.	a	b	c	d	e
4. Odgovornosti očinstva nikada ne zasjenjuju radosti.	a	b	c	d	e
5. Očevi mogu više uživati u djeci kada su djeca starija i ne zahtijevaju toliko skrbi.	a	b	c	d	e
6. Mala djeca općenito mogu osjetiti raspoloženja i osjećaje odraslih. Na primjer, dijete može reći kada ste ljuti.	a	b	c	d	e
7. Malu djecu pogađaju raspoloženja i osjećaji odraslih. Na primjer, ako ste pored djeteta i ljuti ste, dijete se može osjećati povrijeđenim.	a	b	c	d	e
8. Najvažnija stvar je da muškarac može uložiti vrijeme i energiju u svoju obitelj.	a	b	c	d	e
9. Otac bi trebao biti uključen u skrb o djetetu isto tako jako kao i majka.	a	b	c	d	e
10. Majke su prirodno osjetljiviji skrbnici nego očevi.	a	b	c	d	e
11. Čak i kada je dijete malo važno je da otac predstavlja dobar primjer za svoje dijete.	a	b	c	d	e
12. Važno je da otac izlazi u susret djetetovim psihološkim potrebama isto kao i majka.	a	b	c	d	e
13. Važno je brzo se odazvati malom djetetu svaki put kada plače.	a	b	c	d	e
14. Način na koji se otac ponaša prema svom malom djetetu ima važne cjeloživotne učinke na dijete.	a	b	c	d	e
15. Sve u svemu, očinstvo je visoko nagrađujuće iskustvo.	a	b	c	d	e

Pored svake tvrdnje napisana je skala u rasponu od -2 do 2 na kojoj trebate **zaokružiti samo jedan broj** koji označava Vaš stupanj slaganja s određenom tvrdnjom.

Nas zanima Vaše vlastito mišljenje, a ne mišljenje o očevima i majkama koje je u našem društvu opće prihvaćeno.

-2- uopće se ne slažem					
-1- uglavnom se ne slažem					
0- niti se slažem, niti se ne slažem					
1- uglavnom se slažem					
2-slažem se u potpunosti					
1. Ako se želi biti siguran da će dijete biti pravilno cijepljeno u odgovarajućoj dobi, odgovornost za to treba imati majka, a ne otac.	-2	-1	0	1	2
2. Očevi, a ne majke, morali bi voditi računa o tome s kim izlazi njihov sin ili kćer.	-2	-1	0	1	2
3. Očevi moraju biti sposobni mijenjati pelene svojim bebama.	-2	-1	0	1	2
4. Briga o dječjim aktivnostima uglavnom bi trebala biti majčina, a ne očeva.	-2	-1	0	1	2
5. Majka zna bolje od oca procijeniti koje TV programe smiju gledati njihova mala djeca.	-2	-1	0	1	2
6. Majke mogu bolje od očeva kupovati djeci odjeću.	-2	-1	0	1	2
7. Otac i majka trebaju biti jednako odgovorni da vode dijete na redovitu kontrolu kod zubara.	-2	-1	0	1	2
8. Ako djecu treba kazniti, onda to treba činiti otac.	-2	-1	0	1	2
9. Očevi znaju bolje od majki pružiti djeci pravilno seksualno obrazovanje.	-2	-1	0	1	2
10. Ako žele koristiti obiteljski auto, djeca trebaju za dopuštenje pitati oca, a ne majku.	-2	-1	0	1	2
11. Očevi, a ne majke, trebaju određivati koliki će biti dječji džeparac.	-2	-1	0	1	2
12. Za razvoj dječjeg morala važno je da otac ima autoritet, a ne majka.	-2	-1	0	1	2
13. Očevi i majke trebaju imati jednaku odgovornost da se u svoje slobodno vrijeme igraju s djecom.	-2	-1	0	1	2
14. Očevi nisu sposobni tako dobro kao majke brinuti se o svojoj bolesnoj djeci.	-2	-1	0	1	2
15. Važno je da očevi, jednako kao i majke, vode računa o vrtićkim i školskim obvezama djece.	-2	-1	0	1	2

Molimo Vas da procijenite u kojoj se mjeri slažete s navedenim tvrdnjama i zaokružite **broj** pored svake tvrdnje koji najviše odražava Vaše slaganje s navedenom tvrdnjom.

	1- uopće se ne slažem	2- uglavnom se ne slažem	3- niti se slažem, niti se ne slažem	4- uglavnom se slažem	5- slažem se u potpunosti
1. Moja žena voli imati glavnu riječ kada se radi o skrbi o djetetu.	1	2	3	4	5
2. Moja žena često ponovo za mnom radi neke stvari oko skrbi za dijete (npr. oblačenje djeteta) ako misli da ja to nisam dobro napravio.	1	2	3	4	5
3. Moja žena misli da ja zaista ne znam kako napraviti većinu stvari koje se tiču skrbi oko djeteta i da je zato najlakše da ih ona sama napravi.	1	2	3	4	5
4. Moja žena ima više standarde od mene u pogledu toga kako treba brinuti za dijete.	1	2	3	4	5
5. Kada moje dijete u javnosti lijepo izgleda, moja žena osjeća se posebno ponosno.	1	2	3	4	5
6. Moja žena misli da je ljudi procjenjuju na temelju toga koliko se dobro brine za dijete.	1	2	3	4	5
7. Većina žena uživa u skrbi za dijete, ali muškarci ne uživaju baš toliko.	1	2	3	4	5
8. Moja žena vjeruje da bi uglavnom ona trebala biti odgovorna za skrb o djetetu.	1	2	3	4	5

Molimo Vas da pored svake tvrdnje zaokružite slovo **T** ukoliko se **slažete** s navedenom tvrdnjom ili slovo **N** ukoliko se **ne slažete**.

	Točno	Netočno
1. Ponekad mi je teško nastaviti s poslom ako ne dobijem ohrabrenje.	T	N
2. Ponekad se uvrijedim ako nije po mome.	T	N
3. Povremeno mi se događalo da sam odustao od nečeg zato jer sam mislio da nisam sposoban za to.	T	N
4. Događalo se da sam se bunio protiv autoriteta čak i kada sam znao da su u pravu.	T	N
5. Bez obzira s kim razgovaram, ja sam uvijek dobar slušač.	T	N
6. Bilo je slučajeva da sam nekog iskoristio.	T	N
7. Uvijek sam spreman priznati kada pogriješim.	T	N
8. Ponekad se pokušavam osvetiti umjesto da oprostim i zaboravim.	T	N
9. Uvijek sam ljubazan, čak i s ljudima koji su neugodni.	T	N
10. Nikada se nisam sekirao kada su ljudi izražavali mišljenje koje se prilično razlikovalo od mog.	T	N
11. Događalo se da sam bio prilično ljubomoran na sreću drugih.	T	N
12. Ponekad me razdražuju ljudi koji me traže usluge.	T	N
13. Nikada nisam namjerno rekao nešto što bi povrijedilo nečije osjećaje.	T	N

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, Tihana Krpan, izjavljujem kako sam samostalno napisala ovaj diplomski rad pod nazivom: Uključenost očeva u odgoj djece u dječjem vrtiću

POTPIS:

Tihana Krpan